Наша Свабода

№14(101) ВЫДАЕЦЦА З 25 ЛЮТАГА 2000 ГОДА

5 ЛЮТАГА 2001 года ПАНЯДЗЕЛАК

Адрас: 220123, г.Мінск, а/я 103

E-mail: NPSvaboda@irex.minsk.by

http://www.svaboda.com

КОШТ СВАБОДНЫ

стар.7

Сын Берасцейшчыны

Гефсиманский поцелуй Лукашенко

Максим СОКОЛОВ

Как указывал прусский философ Гегель, там, где не правят законы, там правят мщение и злоба. Что мы уже имеем счастье наблюдать.

Лукашенко: «Задержали одного деятеля, старое слово, я его не люблю, но иначе не скажешь, шпиона. Признался. Оказывается работал от одного из фондов. А чем занимался – известно. Я не напрягаю обстановку. Мы скоро сообщим об этом в СМИ. Может Бородина хоть отдадут. Я б уже отдал и дело закрыл, потому что стыдно, честное слово. Если мы союз, если мы государство.

Я готов делать все, чтобы нам в лицо больше не плевали. И потом, если уж коснулись этой проблемы, поверьте мне, это не они виноваты. В Кремлях, в реставрационных белорусских работах, строительстве здесь мы виноваты, тот, кто решения принимает, виноват. Так возьмите и арестуйте их – нет». ▶

Окончание на стр.3

Кастро против Гавела

Команданте нашел способ отомстить всем «предателям и оппортунистам»

Карлос Альберто МОНТАНЕР,
кубинский писатель, лидер оппозиционного режиму Кастро «Кубинского либерального союза»

Два чеха были были закованы в наручники в небольшом поселке на востоке острова. Произошло это во время их встречи с двумя оппозиционно настроенными к власти кубинскими гражданами – Антонио Фемениасом и Педро Вальдивией. Разумеется, полиции не удалось найти никаких материальных свидетельств «заговора». Между чехами и кубинцами шел обычный разговор. Гостей интересовали особенности господствующей на Кубе неосталинистской модели. В свою очередь, они рассказывали о «бархатной революции», которая потрясла мир в 1989 году. Это была своеобразная форма проявления солидарности с преследуемыми по политическим мотивам кубинцами и – возможно – некий ответ режиму Кастро, который труслово и подло поддержал советскую интервенцию в Чехословакию в 1968 году. После ареста чехов в мире развернулась мощная кампания протеста. Журналисты многих известных в мире газет выразили свое возмущение действиями режима Кастро. Для чего тому нужно было совершать такие неосмотрительные шаги, которые лишь усиливают его международную изоляцию? Причин несколько. Во-первых, его беспокоит то, что с приходом к власти администрации Буша Америка может усилить международную поддержку кубинских демократов. ▶

Окончание на стр.5

● Беларуская вёска. Зімовы пейзаж

Гарбатага выправіць магіла

Кірэй МАНУЙЛА

1 лютага ў Палацы Рэспублікі прайшла зініцыяваная А.Лукашэнкам рэспубліканская нарада «Аб захадах па вырашэнні праблемаў культуры і мастацтва». Як многія і прагназавалі, яна выглядала па сутнасці як ягоная перадвыбарчая акцыя. На дзіва, усё гэта прысутныя на сустрэчы з паўтысячы дзеячаў літаратуры і мастацтва, кіраўнікоў творчых калектываў і навучальных культурніцкіх установаў, а таксама чыноўнікаў ад культуры праглынулі. Нават з падзякамі і апладысментамі, адно што яны не пераходзілі ў авацыі.

Атрымалася так, што інтэлігенцыя нібыта прывітала палітыку Лукашэнкі ў галіне культуры, прынамсі, тая яе частка, што сядзела гэтым вечарам у зале «саркафага». Адна справа з беларускай наіўнай хітрасцю, з кукішам у кішэні і моўчкі, прабавіць колькі гадзінаў, утаропіўшыся ў аграмаднае чырвона-зялёнае палотнішча за сцэнай. І зусім іншае, калі дырэктар Дзяржаўнага канцэртнага аркестра Міхаіл Фінберг, напрыклад, самахоць вешае на пінжак гэткіх жа колераў вялікі «сенатарскі» значок, калі дырэктар «Беларускай энцыклапедыі» Генадзь Пашкоў выбачаецца за заявы Саюза пісьменнікаў, дзе выказваецца заклапочанасць ад працэсаў інтэграцыі Беларусі і Расіі, альбо калі рэктар Беларускай акадэміі музыкі Міхаіл Казінец з вялікай падзякай за нейкі там выдзелены будынак запрашае Лукашэнку ў госці на канцэрт, які студэнты акадэміі мусяць даць у ягоны гонар. Пасля гэтага нават Лукашэнку стала няёмка, і ён папрасіў прысутных хваліць і дзякаваць яму хоць бы «праз двух – на трэцяга», а Казінцу адказаў: «запрасіце мяне лепш пазней, калі я ўжо не буду прэзідэнтам».

Лукашэнка ў сваю чаргу таксама заляцаўся да дзеячаў культуры. У прыватнасці, ён паабяцаў узвесці для іх два дамы ў сталіцы і па адным – у абласных цэнтрах Беларусі, апрача гэтага, павялічыць да канца года зарплату работнікам сацыяльна-культурнай сферы «да ўзроўню самі ведаеце якога». Трэба меркаваць, да славутых 100 доляраў, а гэта значыць, што заробкі трэба павялічыць у 2-3 разы. Напрыклад, аклад заслужанага артыста сёння 32 тысячы рублёў. Разам з тым будзе ўведзеная сістэма персанальных надбавак, як гэта было нядаўна зроблена для сотні медыкаў і сотні навукоўцаў. Натуральна, што і першае, і другое дастанецца лаяльным да рэжыму, прычым жытло з'явіцца ўжо пэўна пасля прэзідэнцкіх выбараў. Разам з тым падатковыя інспекцыі былі заклікаем не дужа пільнаваць фінансавы бок дзейнасці работнікаў культуры. Было відочна, што Лукашэнку дужа хацелася спадабацца пісьменнікам, мастакам ды музыкам. Ён нават згадаў пра Быкава і Някляева: некалькі разоў з надзвычайным надрывам у голасе паўтарыў, што гэта для яго «яшчэ адзін боль», што гэтыя пісьменнікі з'ехалі і жывуць не ў Беларусі.

Тым не менш Лукашэнка не ўтрымаўся, каб не сказаць пра набліжэнне выбарчай кампаніі наўпрост, без намёкаў. Ён заявіў, што апазіцыя ўжо атрымала з-за мяжы 70,8 мільёна долараў, а ўсяго, па ягоных звестках, павінна быць 108 мільёнаў. Лукашэнка папярэдзіў, што гэтыя грошы стануць інвестыцыямі, у тым ліку і ў культуру, і з нацягнутай іроніяй заклікаў інтэлігенцыю ад іх не адмаўляцца: «а выбары пройдуць так, як і належыць беларускай цывілізаванай дзяржаве, як павінна быць, як хоча беларускі народ. А грошыкі іх плакалі – пойдуць не туды, куды яны хочуць».

Гаварылася і пра лакальныя праекты. Так Лукашэнку хочацца пакінуць «помнік сабе» – гэта будзе новы будынак Нацыянальнай бібліятэкі. У кіно яму карціць пабачыць карціну «яшчэ лепшую за «У жніўні 44-га...». Лукашэнка сказаў: «я прафінансірую», але «не з бюджэту, а з рэзервнага фонду».

10-хвілінныя справаздачы з нарады трансляваліся на працягу дня ў кожным выпуску навінаў, увечары быў паказаны спецвыпуск. Здаецца, да прэзідэнцкіх выбараў давядзецца пабачыць яшчэ некалькі прыблізна гэтак жа раскручаных нарадаў з прадстаўнікамі іншых прафесіяў. Пра палітычны агітэмст сустрэчы Лукашэнкі з інтэлігенцыяй сведчыць і тое, што, нягледзячы на тэму нарады – «Аб захадах па вырашэнні праблемаў культуры і мастацтва», пра іх прамаўлялася столькі ж, колькі і пра дасягненні, а таксама спрыяльныя ўмовы для развіцця беларускай культуры, асабліва за апошнія 7 гадоў. Лукашэнка вяшчаў пра тое, што ў сярэдзіне 90-ых, калі ён прыйшоў да ўлады, то «проста быў ашаломлены» станам сферы культуры і мастацтва. Маўляў, на мяжы закрыцця знаходзіліся тэатры, пад пагрозай роспуску многія творчыя калектывы, беларускую мову разбуралі, «засмечвалі паланізмамі і калькамі з іншых неславянскіх моваў», а ўсяго з-за таго, што нацыянал-радыкалы ператварылі культурніцкую прастору «ў арэну палітычнай барацьбы». Паратунак настаў у 1994 годзе, калі прэзідэнтам стаў якраз Лукашэнка і была ўсталяваная «моцная ўлада з акрэсленай праграмай нацыянальнага адраджэння» (!). Гэта сярод іншага і двухмоўе, ад якога «ніводная мова не пацярпела». ▶

Заканчэнне на стар.3

НАВІНЫ

■ **З 1 лютага электраэнергія насельніцтву будзе абыходзіцца яшчэ даражэй.** Тарыфы на яе ўзраслі на 21%. 100 кілават-гадзінаў падаражэлі з 1.440 да 1.740 рублёў для гаспадароў з газавымі плітамі, з 1.040 да 1.260 рублёў – для тых, хто мае электрычныя. За мінулы год электраэнергія падаражэла ў 10 разоў.

■ **Дэпутаты так званай Палаты прадстаўнікоў не дужа хочуць станавіцца прафесійнымі парламентарыямі.** На пачатак лютага жаданне перайсці на пастаянную працу ў «палату» выказалі толькі 47 з 97 чалавек. Апошні тэрмін пераходу – 21 лютага. З тых, хто адмовіцца гэта зрабіць, будуць знятыя дэпутацкія паўнамоцтвы. Можа стацца, што «палата» не зможа працаваць.

■ **Дэмаграфічны крызіс у Беларусі можна назіраць на колькасці школьнікаў.** Паводле словаў міністра адукацыі Васіля Стражава, іх з кожным годам становіцца ўсё менш і менш. Калі раней у першых класах за парты штогод садзіліся блізу 150 тысячаў дзетак, апошнім часам дзесьці 100 тысячаў малых.

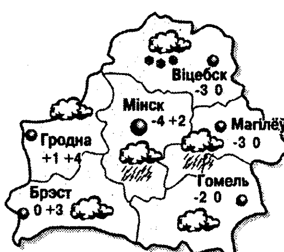
■ **З 1 лютага Мінскі саюз прадпрымальнікаў і працадаўцаў наладзілі кансультацыйную «гарачую лінію».** З яе дапамогай можна даведацца, як стварыць і рэгістраваць прадпрыемствы, паведаміць пра супрацьзаконныя дзеянні чыноўнікаў. Рады падчас «гарачай лініі» дадуць спецыялісты Беларускай асацыяцыі юрысконсультаў і Міжнароднай фінансавай карпарацыі.

■ **З 1 лютага стаўка акцыза на гарэлку зноў павялічаная – гэтым разам на 2,5%.** Можна меркаваць, што бліжэйшым часам гарэлачныя напоі падаражэюць. Прагназуецца, рост коштаў на іх прыкладна на 100 рублёў. Нагадаем, што цягам мінулага года цэны на гарэлку ўзраслі амаль удвая.

■ **Мінскія ўлады спрабуюць угаварыць арганізатараў маладзёжнай акцыі на Дзень святога Валянціна 14 лютага змяніць замоўлены маршрут.** Мінгарвыканкам прапануе адмовіцца ад шэсця і наладзіць мітынг на плошчы Бангалор альбо ў раёне вуліцы Арлоўскай блізу шапіто.

■ **Абавязальніцтвы вяртання страчаных укладаў кліентаў банка «БелБалтыя» будуць размеркаваныя сярод сістэмаўтваральных банкаў Беларусі.** Пра гэта заявіў старшыня Нацбанка Пётр Пракаповіч. Нагадаем, што вяртаць давядзецца 18 мільёнаў долараў.

НАДВОР'Е НА ЗАЎТРА

Курс наяўнага долара на «чорным рынку»

1230

Адны і тыя граблі...

Аляксандр ДУБРАВІН

Нарэшце мы дачакаліся хоць нейкага пазітыву ад чыкінскага тэлебачання. Хоць памалу, але пачало яно адрабляць народныя грошы і выпраўляць тую шкоду, якую штодня робіць нашым тэлегледачам. У яго бяздонных смярдзючых багнах нарадзілася нешта разумнае з удзелам лукашэнкаўскіх функцыянераў. **На мінулым тыдні па ўсіх каналах пачалі круціць самаробны ролік сацыяльнай рэкламы, накіраваны супраць распаўсюджвання тытуню сярод непаўналетніх.** Заўважце, не супраць апазіцыі і не за ўзурпатара, а супраць тытуню.

Першая частка роліка атрымалася такая харошая, што хоць ты на відэа пішы. У студыі, на фоне чырвона-зялёнай посцілкі сядзіць лукашэнкаўскі памочнік палкоўнік Посахаў, злажыўшы ручкі перад сабой і гаворыць у аб'ектыў, што ён з болем «відзіт на уліцах мальчішек і девчёнок, которые курят» і што тыя гандляры, якія прадаюць тытунь непаўналетнім, зарабляюць «іудзіны дзеньгі». І што тут скажаш супраць? І ці знойдзецца хто незадаволены фактам такой рэкламы? Прагрэс! Ужо нешта чалавечае чуем ад карламарлаўскіх супермэнаў! Ужо нейкая новая, гуманістычная інтанацыя ў какафоніі суцэльнай дзяржаўнай шызафрэніі! Вядома, рэжа слых чарговая спасылка на аднаго кандыдата ў прэзідэнты, без дазволу якога бюракраты з яго адміністрацыі, мусіць, не ходзяць нават у прыбіральню. Але сам факт! Вельмі грамадзянскі, актуальна, таленавіта! Віншуем стваральнікаў! Трымайце і далей так!

Далей, праўда, атрымалася як заўсёды. За Посахавым на экране ўзніклі пахмурныя твары не дужа вядомых суровых дзядзькаў пры ўладзе і, тыя дзядзькі грозна папярэдзілі гандляроў тытунём, што паадбіраюць ліцэнзіі, калі яшчэ дзе Посахаў пабачыць падлеткаў з цыгарэтамі. Каб было зразумела, каго будуць шчаміць, паказалі будачку дробнага прыватнага гандляра. І паведамілі: каб гэтага кравапійцу было шчаміць зручней, стварылі такую дзяржаўную кааліцыю, дзе на першым месцы стаіць адміністрацыя кандыдата ў прэзідэнты. Нічога, праўда, не сказалі пра тых бабулек, якія гандлююць цыгарэтамі ўвогуле без ліцэнзіі — інакш ім не выжыць. Мусіць, іх будуць арыштоўваць на месцы, як ворагаў луканомікі. Не сказалі пра памер хабару, які трэба будзе даваць кантралёрам. Вядома ж, ён стане разы ў тры большы. Не сказалі, колькі будзе каштаваць аднаўленне ліцэнзіі праз «харошых людзей». Не сказалі, якім чынам будуць лавіць несумленных гандляроў. Мусіць, пры дапамозе звычайнай правакацыі, прыкладна так, як зараз ловяць каля пунктаў абмену валюты простых грамадзян. І колькі людзей будуць за зарплату рабіць гэтыя правакацыі? Нічога не сказалі пра гандляроў дзяржаўных крамаў. Хто іх будзе пільнаваць? І колькі будзе каштаваць пачак цыгарэт? І ці перастануць курыць падлеткі? І каму на руку гэтыя кааліцыі? Расійскім аптавікам тытуню?

Вось і ўся механіка. А зараз спытайце ў Посахава, якія «дзеньгі» атрымлівае ён? Мы ж дарослыя людзі, разумеем... ■

Няма ратыфікацыі — няма расійскай крэдытнай лініі

Аляксей АРЭШКА

Затрымка з пералічэннем першай траншы ў памеры 1,5 мільярда расійскіх рублёў крэдытнай лініі Цэнтрабанка Расіі ў памеры 4,5 мільярда рублёў звязаная толькі з ратыфікацыяй парламентамі абедзвюх дзяржаваў адпаведных пагадненняў. Пра гэта 2 лютага на прэс-канферэнцыі ў Мінску заявіў старшыня праўлення Нацыянальнага банка Беларусі Пётр Пракаповіч.

Ён нагадаў, што пасля падпісання кіраўнікамі Беларусі і Расіі пагаднення аб увядзенні адзінай грашовай адзінкі і стварэнні адзінага эмісійнага цэнтра Саюзнай дзяржавы, 15 снежня галоўнымі банкірамі абедзвюх дзяржаваў было падпісанае пагадненне аб адкрыцці крэдытнай лініі Цэнтрабанка Нацбанку Беларусі і крэдытнага дагавора на атрыманне першых 1,5 мільярда расійскіх рублёў. Усе тэхнічныя пытанні з Цэнтрабанкам на дадзены момант узгодненыя, аднак да ратыфікацыі парламентамі падпісаныя пагадненні ў сілу не ўступяць.

Пры гэтым Пракаповіч заявіў, што стабільнасць курсу беларускага рубля будзе забяспечаная і без расійскага крэдыту. Гэтыя сродкі, паводле яго словаў, прызначаныя галоўным чынам для вырашэння пытанняў паляпшэння ўзаемаадносінаў паміж суб'ектамі гаспадарання Беларусі і Расіі шляхам пашырэння сферы прымянення расійскага рубля з улікам таго, што праз некалькі гадоў ён пачне выконваць функцыі адзінай валюты. Пакуль жа, зазначыў Пракаповіч, «атрымліваецца, што мы трацім цвёрдую валюту на ўзаемаадносіны паміж саюзнымі дзяржавамі».

Беларускі рубель у разліках з расійскімі прадпрыемствамі таксама выкарыстоўваецца ўсё болей актыўна. Так, паводле звестак Пракаповіча, па стане на 1 лютага на рахунках банкаў-нерэзідэнтаў (расійскіх і прыбалтыйскіх) знаходзілася 11,2 мільярда беларускіх рублёў. ■

БелаПАН

ФОТАФАКТ

Фота IREX/ProMedia

Вайскоўцы на «Мінскай лыжні-2001»

Генерал пнецца ў палату

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

61-гадовы генерал-палкоўнік Уладзімір Ягораў імкнецца ўчапіцца за апошні адыходзячы вагон з прэтэндэнтамі на мяккія месцы ў «палатцы». Былы старшыня КДБ (1994-1995 гг.) зачасціў з візітамі з Мінска ў Брэст.

Роля генерала ў так званых давыбарах у «палату» зусім не «вясельная». У памежным горадзе тысячы адстаўнікоў. Спадзеў, мусіць, на тое, што падагрэць іхні застылы энтузіязм да галасавання зможа былы (да 1977 года) камсамольскі важак, а затым начальнік УУС Брэсцкага аблвыканкама (да 1993 г.) і міністр унутраных справаў Беларусі. Пры Лукашэнку Ягораў сядзеў у палаце прадстаўнікоў.

Цікава, што сваю агітацыйную работу ў Брэсце ён пачаў з папулярызацыі новых Крымінальнага, Крымінальна-працэсуальнага і Крымінальна-выканаўчага кодэксаў, за распрацоўкі якіх атрымліваў ганарары. Колішні сілавік нібыта пераступіў на другую нагу і даводзіць зараз людзям, што хутка на волі апынуцца 3,5 тысячы цяперашніх турэмных вязняў, а 25 тысячам паўторныя суды знізяць тэрміны пакарання. Гэта, па словах адстаўнога міліцыянта, накіраванае на далейшую абарону правоў і свабодаў у беларускім грамадстве. ■

ОРТ і РТР вяшчаюць у Беларусі задарма

Алена ЛАБАНАВА

Міністр сувязі Мікалай Крукоўскі на прэс-канферэнцыі 1 лютага яшчэ раз пацвердзіў, што «8 канал» быў зачынены выключна з прычыны сістэматычнай несвоечасовай аплаты за арэнду частотнага канала. Разам з тым ён прызнаў, што каналы ОРТ, РТР і «Культура» наогул не плацяць за рэтрансляцыю на тэрыторыі Беларусі, але заўважыў, што іх закрыццё немагчымае. Прычына прывілеяванага становішча ў спонсары. Аказалася, што трансляцыя гэтых трох расійскіх каналаў фінансуецца з дзяржаўнага бюджэту Беларусі. Выключэнне — толькі канал НТВ, які плаціць за сябе сам.

Паколькі беларускія ўлады так зацікаўленыя ў прысутнасці расійскіх каналаў, то і ўсе развагі аб размяшчэнні БТ-2 замест якога-небудзь з іх, акрамя НТВ, не маюць ніякіх падставаў. ■

Трое невядомых збілі юрыста

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

Досыць частымі сталі паведамленні пра збіццё на вуліцы людзей, якія з-за сваёй грамадзянскай пазіцыі не падыходзяць існуючаму рэжыму ў якасці марыянетак.

За апошні час на вуліцы збівалі шмат каго з інтэлектуальнай апазіцыі. Чарговай ахвярай стаў супрацоўнік грамадскага аб'яднання «Прававая дапамога насельніцтву» юрыст Алег Случак. 31 студзеня каля ўласнага дома па вуліцы Ляшчынскага трое грамадзянаў у нецвярозым стане напалі на яго і пачалі збіваць, адначасова спрабуючы вырваць з рук партфель. Але гэта ў іх не атрымалася, і тады нападнікі рэціраваліся, але ў хуткім часе былі затрыманыя супрацоўнікамі Фрунзенскага РАУСа. Аднак крымінальная справа ўзбуджаная не была, бо злоўленыя ўсё адмаўлялі, а доказаў, па словах міліцыянтаў, не стае.

Алег Случак атрымаў цяжкія цялесныя пашкоджанні: кантузія 1-ай ступені, закрытая чэрапна-мазгавая траўма лёгкай ступені і шэраг больш дробных пашкоджанняў.

Цэнтр «Прававая дапамога насельніцтву» заявіў пратэст на адмову ва ўзбуджэнні крымінальнай справы і патрабуе неадкладнага выпраўлення гэтай юрыдычнай памылкі. ■

Магілёўскі мітынг Свабоднага прафсаюза

Канстанцін УВАРАЎ

Шэраг патрабаванняў да ўладаў прад'явілі ўдзельнікі санкцыяванай акцыі пратэсту, якая прайшла ў Магілёве 3 лютага. Яе арганізатарам выступіла мясцовая арганізацыя Свабоднага прафсаюза беларускага.

Каля 60 жыхароў Магілёва прайшлі па вуліцы Чалюскінцаў да Палаца культуры завода штучнага валакна, дзе правялі мітынг пратэсту. Яго ўдзельнікі прынялі рэзалюцыю, у якой звярнуліся да Аляксандра Лукашэнкі з патрабаваннямі: забяспечыць выкананне заканадаўства Беларусі і міжнародных пактаў у адносінах да структурных падраздзяленняў Свабоднага прафсаюза беларускага; спыніць ушчамленні правоў прафсаюзаў; забяспечыць заключэнне трохбаковага Генеральнага пагаднення на 2001-2003 гады; спыніць рост цэнаў; павялічыць узровень рэальнай заработнай платы.

Аўтары рэзалюцыі таксама запатрабавалі ад старшыні Магілёўскага аблвыканкама Барыса Батуры забяспечыць у месячны тэрмін рэгістрацыю ў мясцовых органах кіравання абласной арганізацыі СПБ, стварыць нармальныя ўмовы для працы індывідуальных прадпрымальнікаў і правядзення перамоваў з прадстаўнікамі Свабоднага прафсаюза беларускага для ўрэгулявання актуальных праблемаў. ■

БелаПАН

Напамін пра выбарчыя фальсіфікацыі

Наталля КУЛАГІНА

Беларускі Хельсінкскі камітэт (БХК) распаўсюдзіў даклад «Выбары дэпутатаў Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па выніках назірання», у якім прыводзяцца факты грубага парушэння выбарчага заканадаўства і правоў грамадзянаў і канстатуецца, што выбары не адпавядалі міжнародным стандартам і патрабаванням Капенгагенскага дакумента АБСЕ 1990 года.

Як паведаміла прэс-служба БХК, сярод атрымальнікаў даклада — ААН, АБСЕ, Міжнародная Хельсінкская Федэрацыя, грамадскія арганізацыі і палітычныя партыі Беларусі, бібліятэкі, органы ўлады і кіравання рэспублікі, пракуратуры, абласныя і Мінскі гарадскі суды, Вярхоўны, Вышэйшы гаспадарчы і Канстытуцыйны суды, Савет міністраў, Савет Бяспекі, Адміністрацыя прэзідэнта, Палата прадстаўнікоў і Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу, Цэнтральная камісія Рэспублікі Беларусь па выбарах і правядзенні рэспубліканскіх рэферэндумаў.

Паводле звестак БХК, выбары сфальсіфікаваныя як мінімум у сямі выбарчых акругах; больш за 70 чалавек, якія ў рознай ступені адказвалі за правядзенне выбараў, здзейснілі злачынствы, прадугледжаныя Крымінальным кодэксам. Аднак дагэтуль так і не ўзбуджана ніводнай крымінальнай справы, вінаватыя не прыцягнутыя да адказнасці.

Як адзначае БХК, агульнапрызнаны недэмакратычны характар выбараў і фальсіфікацыя іх вынікаў пазбавілі Нацыянальны сход магчымасці стаць паўнапраўным членам міжнародных парламенцкіх арганізацыяў, чым нанеслі вялікую шкоду нацыянальным інтарэсам Беларусі. Таму БХК просіць вышэйназваныя дзяржаўныя ўстановы ініцыяваць галосную працэдуру расследавання фактаў фальсіфікацыі вынікаў выбараў. Беларускі Хельсінкскі камітэт гатовы несці адказнасць за сапраўднасць матэрыялаў, якія прадстаўленыя ў дакладзе.

БХК таксама заклікае ўсе інстытуты, якія маюць дачыненне да выбараў прэзідэнта, выканаць гэтую адказную кампанію ў адпаведнасці з міжнароднымі стандартамі і абавязацельствамі Беларусі, каб не дапусціць паглыблення канстытуцыйнага крызісу і поўнай ізаляцыі краіны. ■

БелаПАН

На «завал» кінутая пракурорская вахта

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

30 супрацоўнікаў цэнтральнага апарату Брэсцкай абласной пракуратуры адкамандзіраваныя ў Баранавічы і Пінск, а таксама знаходзяцца зараз у пракуратурах Ленінскага і Маскоўскага раёнаў абласнога цэнтра. Верхняе звяно караючага органа дапамагае такім чынам вызваліцца ад завалу судовых справаў на месцах. А сітуацыя такая, што толькі на працягу мінулага года зарэгістравана 12.037 злачынстваў, альбо на 8,5% больш, чым у 1999 г. Пры гэтым больш як палова злачынстваў – цяжкія, іхні рост склаў 15,9%.

У Ленінскім раённым судзе Брэста ўжо 9 складаў суддзяў і 11 пракурораў. Хто ж трапляе ў жорны гэтай машыны? У студзені, прыкладам, за незаконны продаж дзвюх пачкаў цыгарэтаў (яшчэ 4 былі пры сабе) берасцейскай пенсіянерцы прысудзілі максімальна магчымы штраф – 50 мінімальных зарплатаў (гэта эквівалентна 150 доларам). Яшчэ дзвюм берасцейкам за крадзеж крышталёвай вазы вынесены самы «мяккі» прысуд – па 600 «мінімалак» з кожнай... ■

На 100 беларусаў — палова мабільніка

Алена ЛАБАНАВА

Галоўным дасягненнем сваёй галіны за апошнія 5 гадоў міністр сувязі Мікалай Крукоўскі называе развіццё інтэрнэта. На сённяшні дзень налічваецца 27 правайдэраў беларускага Сеціва, з іх 8 – буйных. Паколькі дзяржаве належыць манаполія на знешні шлюз інтэрнэта, усе правайдэры ім карыстаюцца толькі праз «Белпак». Так, па словах міністра, і прасцей, і танней, бо калі больш карыстальнікаў, то і зніжак болей.

Дакладнай статыстыкай аб колькасці карыстальнікаў інтэрнэта на бягучы момант Мікалай Крукоўскі не валодае, бо, як ён заўважыў, кожны з правайдэраў імкнецца ўтаіць сапраўдную колькасць сваіх кліентаў._Але, па выніках снежня 2000 года, «Белпакам» было выстаўлена каля 117 тысячаў рахункаў па беспарольным доступе ў інтэрнэт. На сярэдзіну мінулага года гэтая лічба не перавышала мяжы ў 30 тысячаў. Такі рост карыстальнікаў міністр назваў лавападобным і заўважыў, што на наступнае пяцігоддзе плануецца павялічыць колькасць партоў да 15 тысячаў, а хуткасць «загрузкі» давесці да 34 мегабіт.

Іншы клопат – мабільная сувязь: яе развіццё не такое імклівае, як Сеціва. Цяпер на беларускіх абшарах працуюць толькі два аператары, якія абслугоўваюць 47 тысячаў карыстальнікаў мабільнай сеткай. Такім чынам, калі ў маленькай Літве на 100 жыхароў прыпадае 11 мабільных тэлефонаў, то на Беларусі на 100 жыхароў прыпадае 0,5 мабільніка. Міністр сувязі патлумачыў гэта толькі тым, што беларусы яшчэ не зразумелі ўсёй зручнасці мабільнай сувязі і аддаюць перавагу фіксаванай тэлефоннай сетцы. Хоць справа ў тым, што ў нас самі мабільныя апараты і пахвілінная аплата размоваў каштуюць у 5-8 разоў даражэй, чымсьці ў іншых еўрапейскіх краінах. Зараз вырашаецца пытанне аб з'яўленні трэцяга аператара мабільнай сеткі ў стандарце *GSM*. На працягу гэтага года мяркуецца правесці тэндэры, падрыхтаваць дакументацыю і да кастрычніка выдаць ліцэнзію новаму аператару. Такім чынам, з'явіцца ён на нашым рынку не раней за пачатак 2002 года. ■

На Брэстчыне адключаюць электраэнергію

Надзея СВЯТЛІЧНАЯ

Парадокс беларускай эканомікі: беспрацоўе у вёсках за месяц да выхаду ў поле. У рамонтных майстэрнях калгасаў «Прагрэс», «Усход», «Світанак», «Малеч», племзавода «Прамень» Бярозаўскага раёна на Брэстчыне адключана электраэнергія. Без святла апынуліся канторы гэтых гаспадарак, пілярамы і ўсе дапаможныя вытворчасці. Раён завінаваціўся за спажытую энергію 611 мільёнаў рублёў, а з індэксацыяй – удвая больш.

Пад ціскам расійскага ведамства «ЕЭС Расіі» адключаюць напругу Бярозаўскія раённыя электрасеткі. Не гаспадары яны Бярозаўскай ДРЭС, якая прастойвае з-за дарагоўлі на прадукцыю яшчэ аднаго рускага магната – РАТ «Газпрам». ■

30% берасцейцаў не вераць у светлую будучыню

Мікола НЯЗЛОМНЫ

Як мінімум 85.000 жыхароў Брэста не вераць у лепшае будучае сваіх сем'яў. Гэта афіцыйная інфармацыя, якую агучыў на Брэсцкім заводзе безалкагольных напояў першы намеснік старшыні гарвыканкама Васіль Хайко. Чыноўнік узначальвае адну з так званых інфармацыйных групаў, якія кінутыя на ўсе прадпрыемствы з агітацыяй не праваліць давыбары ў «палату» і гарсавет, дзе ўсё яшчэ свабодныя 11 мандатаў.

Цікава, што Хайко заклікае людзей не пераўтвараць Брэст у «апазіцыйны» горад і даводзіць на сустрэчах, што «віна чыноўнікаў на 80% у тым, што галасаванне 15 кастрычніка не адбылося ва ўсіх акругах». Ці не ў гэтым адказ, наколькі моцным можа стацца адміністрацыйны рэсурс у Брэсце на давыбарах 18 сакавіка. ■

Гарбатага выправіць магіла

Заканчэнне, пачатак на стар.1

У якасці пацверджання Лукашэнка паведаміў, што ў мінулым годзе абітурыенты выбіралі напісанне сачынення на беларускай мове ўдвая часцей, чымсьці на расійскай. Аднак ці будзе гэтак праз некалькі гадоў? Бо калі ў 1993 годзе ў беларускамоўныя класы пайшлі вучыцца да 60% дзяцей, то ў 1996 годзе – ужо 12%, а ў 1999 годзе – наогул менш за 5%. У бягучым навучальным годзе, мусіць, яшчэ меней, бо ў міністэрстве адукацыі чамусьці апошнія лічбы хаваюць. Між тым Лукашэнка прамаўляў перад інтэлігенцыяй па-руску – «гэта наша мова», і «мы не павінны адмаўляцца ад гэтай мовы», бо «ўклалі ў яе душу». Хоць падчас перапісу 1999 года роднай мовай рускую назвалі толькі 24% беларусаў.

Напярэдадні нарады Саюз пісьменнікаў Беларусі распаўсюдзіў адкрыты ліст, дзе выказваецца заклапочанасць тым, што «ідзе інтэнсіўнае выцясненне беларускай мовы з праграмаў радыё і тэлебачання». І выступленне 1 лютага ў Палацы Рэспублікі выконваючай абавязкі старшыні СПБ Вольгі Іпатавай было ці не адзіным годным і заўважна дысаніравала з дыфірамбнымі прамовамі на адрас Лукашэнкі астатніх.

Мы звярнуліся да некаторых вядомых у беларускіх культурніцкіх колах асобаў, якія ў Палацы Рэспублікі 1 лютага не запрашаліся ды і туды не пнуліся, з просьбай распавесці пра свае ўражанні ад нарады, пабачанай у тэлевытрымках.

Скульптар і мастак Алесь ШАТЭРНІК:

— Той застой, што быў за савецкім часам, застаецца і зараз. Асабліва што тычыцца мастацтва. Тая самая сістэма. Вось Лукашэнка параўноўваўся з Машэравым. Але той было заходзіў, напрыклад, у майстэрні да мастакоў. А дзе, скажыце, бывае Лукашэнка?

Старшыня ТБМ Алег ТРУСАЎ:

– На такія нарады трэба хадзіць, але не сядзець і ляпаць у ладкі, пара выяўляцца, што вы інтэлігенцыя. Многія будуць шкадаваць за сваю маўклівую прысутнасць праз год-два, некаторыя нават на беларускую мову забыліся – так хацелася спадабацца прэзідэнту. Але ён да любой інтэлігенцыі, на якой бы мове яна ні казала, ставіцца аднолькава.

Паэт Рыгор БАРАДУЛІН:

— Кожны вольны рабіць, што ён захоча. Гэты час – постсавецкі ці неасавецкі – пры ўсіх матэрыяльных, псіхічных і духоўных цяжкасцях добры тым, што даў магчымасць усім выявіцца. Усе скінулі маскі. За савецкім часам была фасаднасць, шыльдаванасць, даводзілася ў любым выпадку гуляць па ўсталяваных правілах. Цяпер, калі маскі скінутыя, усе займаюцца тым, чым хочуць і на што вартыя.

Гэтая пышная нарада – працяг традыцыі тых часоў, калі з інтэлігенцыяй сустракаліся першыя сакратары. У прынцыпе, такія сустрэчы патрэбныя, але калі яны не роўных. Калі ж адзін гаворыць, а астатнія слухаюць і пляскаюць – гэта мы ўжо праходзілі. Карацей, перадвыбарчае шоу. ■

Гефсиманский поцелуй Лукашенко

Окончание, начало на стр.1

Решения, обязательные для Пал Палыча, принимал только один человек – президент России Борис Николаевич Ельцин. Если кого арестовывать – только его. Больше некого. Если бы Лукашенко просто хотел отыграться на больном старике – что тут скажешь? Такой у нас союзничек. Будто прежде не знали.

Однако доблестный союзник превзошел сам себя. В один и тот же день, 1 февраля он сперва передал Борису Николаевичу теплые поздравления с 70-летием и охотничье ружье в подарок, а затем проехался по поводу того, кого надо арестовать. Это уже в химически чистом виде гефсиманский поцелуй, он же – иудино лобзание. Понятно, что Александр Григорьевич и вообще очень любит целоваться, и в частности – целоваться в гефсиманской манере. Но я все же не советовал бы сопровождать иудины лобзания подарками в виде охотничьего ружья. Борис Николаевич, он ответит на такое лобзание в христовом духе, а другой может и не в христовом. Опять же и ружье под рукой. Зачем в грех вводить?

Но нам скажут: вы же сами выступали против новых глобальных швейцарско-американских обычаев. Вот и Лукашенко против них выступает. Тут уж надо выбирать: или союзники просвещенные и культурные, вроде швейцарско-американских, или такие, как Лукашенко.

Однако разберемся. Различие между Лукашенко и глобальными общечеловеками на самом деле не такое большое. Что те, что этот исходят из главного принципа – «что хочу, то и ворочу». В пределах своих возможностей, естественно. Товарищи на Западе устанавливают свои глобальные правила, исходя из вульгарного права силы – а ну, кто против нас? Не объявят нам русские войну из-за Пал Палыча, так чего же стесняться.

А Лукашенко рассуждает в той же манере. У вас свои всемирные правила, ну и хорошо, а я вам свою, хоть и не всемирную, зато для вас неприемлемую подлянку кину. ■

ОРТ, «Однако», 2 февраля

Новы закон аб друку будуць разглядаць праз год

Юрый АЛЯКСЕЕЎ

У першым квартале 2002 года на разгляд Палаты прадстаўнікоў будзе ўнесены новы праект закона аб друку. Верагодна, гэта будуць нават два законы. Пра гэта паведаміў старшыня Дзяржкамітэта па друку Міхаіл Падгайны.

Распрацоўка новага закона, па яго словах, выкліканая неабходнасцю раздзяліць у дакуменце электронныя і друкаваныя СМІ, улічваючы розныя падыходы да іх. «Калі рэдактар адказвае за тое, што надрукаванае ў газеце, — ён можа паставіць матэрыял, можа не паставіць, ён нясе адказнасць; то прамы эфір, тэлебачанне — гэта ўжо неўмяшальніцтва рэдактара ў тое, што прагучала», — сказаў кіраўнік камітэта. Апрача таго, паводле яго словаў, «неабходна разабрацца, што ж такое сёння інтэрнэт — гэта СМІ або не СМІ». «Мы прапанавалі раздзяліць гэта на два законы», — сказаў Падгайны.

БелаПАН

ЗША падтрымліваюць пазіцыю КНГ АБСЕ ў Беларусі

Алесь АБРАМОВІЧ

Кіраўнік місіі ЗША ў Арганізацыі па бяспецы і супрацоўніцтве ў Еўропе Дэвід Джонсан выступіў 1 лютага на пасяджэнні Пастаяннага савета АБСЕ ў Вене з падтрымкай дзейнасці Кансультатыўна-назіральнай групы (КНГ) АБСЕ ў Беларусі.

У сваёй прамове сп. Джонсан спыніўся на тлумачэнні тэрміна «кансультацыі», бо беларускія ўлады звярнуліся да КНГ АБСЕ з патрабаваннем, каб усе праграмы КНГ у Беларусі абавязкова зацвярджаліся беларускім бокам. Пры гэтым беларускія ўлады спасылаліся на рашэнне Пастаяннага савета, згодна з якім місіі АБСЕ павінны кансультавацца з адпаведнымі ўрадамі па праектах, якія фінансуюцца з бюджэту АБСЕ ці з добраахвотных ахвяраванняў краін - членаў арганізацыі. Аднак КНГ у сваёй заяве ад 30 студзеня падкрэсліла, што, прымаючы гэтае рашэнне, Пастаянны савет адхіліў прапановы паставіць рэалізацыю такіх праектаў у залежнасць ад згоды або ўхвалы прымаючага боку.

Фота Ул. Шлапака

«Што тычыцца пытання кансультацыяў, дык гэта тэхнічны тэрмін, які вельмі знаёмы амерыканскім дыпламатам і афіцыйным асобам, бо мы часта выкарыстоўваем яго з нашым Кангрэсам, — сказаў сп. Джонсан. — Ён значыць больш за інфармаванне, але менш, чым узгадненне. Гэта значыць паслухаць свайго партнёра, прыняць яго словы да ўвагі, наколькі гэта магчыма, але не настолькі, каб абавязкова дасягаць пагаднення з партнёрам па дыскусіі». Сп. Джонсан падкрэсліў, што кансультацыі з'яўляюцца карысным, бо дазваляюць даведацца аб поглядах партнёра, але яны не могуць змяніць раней прынятыя рашэнні.

Прадстаўнік ЗША выказаў спадзяванне, што праблемы ў адносінах КНГ АБСЕ і беларускіх уладаў будуць вырашаныя, што дазволіць весці дыскусію аб прадпрыхтоўцы да свабодных і справядлівых прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі. ■

БелаПАН

За адзіны сцэнар прэзідэнцкіх выбараў

Уладзімір ГЛОД

Палітсавет Аб'яднанай грамадзянскай партыі на сваім пасяджэнні 4 лютага ў Мінску выказаўся за ўзгадненне і рэалізацыю адзінага сцэнарыя і плана дзеянняў у перыяд падрыхтоўкі і правядзення прэзідэнцкіх выбараў у Беларусі. Гэты сцэнарый прадугледжвае, што асноўныя палітычныя цэнтры, якімі з'яўляюцца сёння Каардынацыйная рада дэмакратычных сілаў і Федэрацыя прафсаюзаў Беларускае, узгадняюць свае дзеянні, уключаючы працэдуру выхаду на адзінага кандыдата.

Палітсавет таксама вырашыў забяспечыць палітычную падтрымку патэнцыйных кандыдатаў у прэзідэнты і сканцэнтраваць іх увагу на неабходнасці стварэння адзінай перадвыбарнай каманды, сфарміраванай па прынцыпе кааліцыі вядомых імёнаў, знакавых для розных сацыяльных групаў насельніцтва краіны. Патэнцыйным прэтэндэнтам на ролю адзінага кандыдата Палітсавет АГП прапаноўвае зрабіць публічную заяву пра тое, што на прэзідэнцкія выбары яны пойдуць адной камандай.

На гэтым жа пасяджэнні Палітсавет АГП прыняў спецыяльную рэзалюцыю ў падтрымку дзейнасці Кансультатыўна-назіральнай групы АБСЕ ў Беларусі. У гэтым дакуменце перад беларускімі афіцыйнымі ўладамі ставіцца патрабаванне стварыць умовы для выканання міжнародных арганізацыяй, у якія ўваходзіць і Беларусь, сваіх статутных задачаў у рамках узгодненага мандата. Удзельнікі пасяджэння падтрымліваюць намаганні міжнароднага супольніцтва па арганізацыі дыялога паміж афіцыйнымі ўладамі і палітычнай апазіцыяй. ■

БелаПАН

Лёс КДС пакуль невядомы

Рыгор БУЯН

Сябры Каардынацыйнай рады дэмакратычных сілаў так і не здолелі прыйсці да згоды па даце Кангрэса дэмакратычных сілаў. Таму запланаванае на 1 лютага пасяджэнне КРДС, асноўным пытаннем якога мусіла стаць падрыхтоўка да кангрэса, перанесена на 8 лютага.

Каменем спатыкнення ўнутры КРДС з'яўляецца дата правядзення кангрэса, хаця ў кулуарах і называюцца два варыянты: сакавік і нават лета. Перанос КРДС на тыдзень пазней ініцыявала Аб'яднаная грамадзянская партыя, чый палітсавет 4 лютага збіраўся за зачыненымі дзвярыма і вызначаўся з датай правядзення кангрэса. «Самае галоўнае пытанне, якое мусіла разгледзець КРДС, датычылася правядзення Кангрэса дэмакратычных сілаў: патрэбен ён *зараз* ці не патрэбен, калі патрэбен, то калі яго праводзіць, — гаворыць старшыня АГП Анатоль Лябедзька. – Што да АГП, то мы лічым, што няма зараз ніякіх падставаў гнаць коней і праводзіць у бліжэйшы час Кангрэс дэмакратычных сілаў. Мы разглядаем кангрэс як мерапрыемства, на які выносіцца ўжо ўзгодненае рашэнне, як форму зацвярджэння ўзгодненага рашэння – ці па кандыдатуры, ці па працэдуры». «Няма сэнсу перапраць Кангрэс дэмакратычных сілаў у высвятленне адносінаў па пытаннях, па якіх няма адзінай думкі, адзінага падыходу», — заявіў А.Лябедзька.

Тым жа днём, 1 лютага, прайшло пасяджэнне аргкамітэта па падрыхтоўцы і правядзенні Кангрэса дэмакратычных сілаў, якое, зыходзячы з пераносу пасяджэння КРДС, таксама не дало значнага плёну. Мечыслаў Грыб, які старшынюваў на пасяджэнні замест прафесара Юрыя Хадыкі, які трапіў у бальніцу з хваробай сэрца, заявіў, што з-за адсутнасці канчатковай пазіцыі КРДС аргкамітэт гэтаксама не змог прыняць канчатковага рашэння. На аргкамітэт выносіліся два пытанні: дата правядзення Кангрэса дэмакратычных сілаў і квота прадстаўніцтва на гэтым форуме. Са словаў М.Грыба, хутчэй за ўсё, у кангрэсе прыме ўдзел пад паўтары тысячы чалавек. Відавочна, што яны мусяць абмяркаваць удзел аб'яднанай апазіцыі ў прэзідэнцкіх выбарах, хаця і парадак дня Кангрэса дагэтуль не прыняты. Зрэшты, вялікай бяды ў гэтым М.Грыб не бачыць, таму што юрыдычна кангрэс не здолее вылучыць адзінага кандыдата ад аб'яднанае апазіцыі – неабходна сабраць як мінімум 100 тысячаў подпісаў грамадзянаў Беларусі.

Адзінства падыходаў сябраў КРДС да даты кангрэса яшчэ няма. Мяркуецца, што гэтае пытанне 8 лютага разгледзіць КРДС, пасля чаго збярэцца аргкамітэт па падрыхтоўцы кангрэса. ■

Февраль. Пимен Панченко

Виталий ПОРТНИКОВ

На нынешней неделе я попробовал писать комментарии для белорусской службы радио «Свобода». Было очень тяжело: хотя я прочитал много белорусских книжек, самому читать тексты для радиоэфира оказалось труднейшей задачей! Тем не менее я навсегда избавился от советской иллюзии о том, что белорусский язык настолько похож на русский или украинский, что его якобы и не существует. Когда начинаешь говорить на белорусском, сразу же ощущаешь всю его своеобразность, насыщенность и непринужденную мягкость, которую в украинском заменяет такая же естественная музыкальность... Просто это очень разные музыкальные инструменты. Как можно было этого не замечать?

Тем не менее я не хотел бы углубляться в филологические студии. Мне было важно самому себе объяснить, почему возникло это желание — хотя бы иногда говорить с белорусами на их родном языке? Когда в начале учебы в Москве я раз и навсегда решил остаться в украинской журналистике, это не было проблемой выбора, ибо это была моя журналистика. Белорусская — журналистика другой страны. Однако я всегда ощущал невыразимую боль умирающих, наказанных неизвестно за какие грехи языка и культуры... В школьные годы я ездил за белорусскими книжками на станцию Поречье неподалеку от литовского Друскининкая — потом на ее печальном фоне будут снимать один из первых фильмов перестройки «Меня зовут Арлекино». В книжном магазине Поречья книжки накапливались, словно в библиотеке — некому было их покупать, они уже и не ожидали читателя, а просто тихо умирали. Я запомнил на всю жизнь то непередаваемое детское впечатление: покорное умирание прекрасных книжек в станционном книжном магазине...

Возможно, я хотел сделать это лишь ради одного человека — белорусского поэта Пимена Панченко. В одном из своих предсмертных стихов — я переписал его приблизительно 13 лет назад из минской газеты «Літаратура і мастацтва» — Панченко простился не с читателем, а с родным языком. Этот стих заканчивается так — полагаю, перевод здесь не нужен:

«Родны Янка Купала,
Вы пісалі:
«Я веру: настане...»
Дарагі мой Іван Дамінікавіч,
Нс, не настане!
Гэта ўжо не світанне,
Гэта наша настала змярканне,
Гэта з мовай маёй,
Гэта з песняй маёй
Развітанне»

Почему-то эти строки я тоже запомнил. Представлял такую картину: старик поэт, почти классик, время подводить итоги, а главный их них — скоро просто не будет читателей, история не оставляет ему шанса иметь собеседника... Генетически я происхожу из такой же умирающей культуры — культуры идиш. Однако читатель идиша не просто ассимилировался — главным местом его «ассимиляции» стали Освенцим и Бабий Яр... А белорусы — живут, живут в этой атмосфере «развітання», прощания со своей культурой. И даже сегодня непонятно, есть ли сила, способная изменить эту ситуацию... Один из зарубежных критиков моих дневников упрекнул меня в ненависти к белорусскому народу, который прикипел сердцем к своему президенту... Что ж, я должен быть последовательным, хотя бы ради памяти Пимена Панченко и таких, как он — белорусских интеллигентов, все-таки надеявшихся, что их язык и культура будут спасены. И именно поэтому буду пытаться говорить по-белорусски...

Соседи всегда будут для нас примером того, что мы остановились буквально в шаге от той ужасной пропасти, после падения в которую будет уже поздно спасать культуру от окончательного уничтожения. Наши «маленькие» украиноязычные западные области — это средняя европейская страна. Наш центр, тоже понемногу возвращающийся к украинскому, — это уже страна большая. Припоминаю, как блуждал улицами Гродно, возможно, самого романтичного из белорусских городов, в надежде услышать хотя бы чуть-чуть белорусского. И услышал! Двое интеллигентных молодых людей (один из них оказался как раз преподавателем белорусского) живо общались между собой на языке, который я до того видел лишь в книгах... Шел 1980 год... С того времени ситуация, конечно, изменилась. Однако до сих пор люди, разговаривающие по-белорусски, выглядят эдакой суеверной сектой на собственной родине... Это и впрямь страшно... Никакой болтовней об общей судьбе, союзном государстве и братьях-славянах не оправдать это национальное самоуничтожение... Народ, который избавляется от самого себя, никогда не будет счастливым народом. ■

Зеркало недели, 3 февраля 2001

Даўгі «БелБалтыі» — «Беларусбанку»

Аляксей АРЭШКА

У лютым павінна быць вырашанае пытанне аб магчымым пераводзе ўкладаў насельніцтва банка «БелБалтыя» ў ашчадны банк «Беларусбанк».

Як паведаміў 2 лютага на прэсканферэнцыі старшыня праўлення Нацбанка Пётр Пракаповіч, падрыхтаваны і ўнесены на разгляд адпаведны праект пастановы Савета міністраў і Нацыянальнага банка. У выпадку пераводу даўгоў «БелБалты» ўкладчыкам у «Беларусбанк» апошняму будзе аказаная падтрымка і створаныя магчымасці зарабіць неабходныя сродкі. Заробленыя грошы будуць пералічвацца на спецыяльны рахунак, і ўсе грошы ўкладчыкам «БелБалты» паступова вернуць (паводле звестак БелаПАН, размова ідзе аб суме каля 17 мільёнаў долараў ЗША).

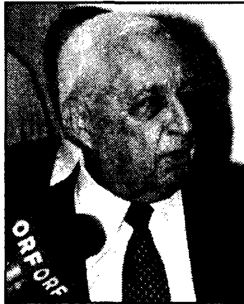
«На жаль, — зазначыў Пракаповіч, — самі ўладальнікі «БелБалты» ніякіх захадаў не прымалі, а разбегліся ў розныя бакі і новых акцыянераў не прыцягвалі, таму дзяржаве ўсё даводзіцца браць на сябе». Ён падкрэсліў, што ліквідацыйная камісія «БелБалты» будзе працаваць датуль, пакуль не верне ўсе выведзеныя за мяжу ў афшорныя зоны рэсурсы. ■

БелаПАН

Выбары: Шарон б'е Барака

Ірына СТАРЦАВА

З аўтра ў Ізраілі адбудуцца парламенцкія выбары. Галоўных супернікаў два: цяперашні прэм'ер-міністр Эхуд Барак і лідэр правай партыі «Лікуд» Арыэль Шарон. Па выніках папярэдніх апытанняў, істотная перавага на баку А.Шарона. Аднак і Э.Барак не губляе аптымізму.

Арыэль Шарон

Эхуд Барак

Вось ужо на працягу чатырох месяцаў у Ізраілі ідзе неабвешчаная вайна з палестынцамі. Лічыцца, што нагодай для ўзброенага супрацьстаяння стаў візіт Арыэля Шарона на палестынскую тэрыторыю – Храмавую гару – у канцы верасня мінулага года.

Але напраўду канфлікт доўжыцца практычна ўвесь час, што існуе дзяржава Ізраіль. Палестынцы сцвярджаюць, што гэта іхняя тэрыторыя, і любой цаной імкнуцца выгнаць габрэяў з яе. У ходзе ідуць усе метады, у тым ліку і непрыхаваны тэрарызм. Ізраільцяне стаміліся ад перманентнага стану небяспекі. Шматмесячныя мірныя перамовы прэм'ер-міністра Ізраіля Эхуда Барака з лідэрам Палестынскай аўтаноміі Ясірам Арафатам не прывялі ні да чаго. Таму рэйтынг прэм'ер-міністра, які з вялікім адрывам перамог на выбарах у 1999 годзе, істотна знізіўся.

Парламент Ізраіля – кнесет – некалькі разоў няўдала спрабаваў вынесці вотум недаверу прэм'еру. У выніку раскалолася ўрадавая кааліцыя, пры падтрымцы якой Э.Барак стаў прэм'ер-міністрам. У такіх умовах Э.Барак мусіў абвясціць датэрміновыя выбары ў кнесет. Ён заявіў, што такім чынам імкнецца атрымаць падтрымку сваёй мірнай палітыцы.

Аднак насамрэч стан у яго вельмі незайздросны. Усё больш ізраільцянаў схіляюцца да думкі, што Э.Барака трэба замяніць на А.Шарона. Лідэр партыі «Лікуд» лічыцца «чалавекам сілы», які, як мяркуецца, не будзе займацца мірнымі перамовамі, а паспрабуе вырашыць канфлікт з Палестынай сілавым метадам – так, каб яны самі ў выніку пажадалі міру.

Апытанні выбаршчыкаў паказалі, што даволі вялікая іх частка не давяраюць абодвум палітыкам. Хутчэй за ўсё, выбары будуць байкатавацца таксама грамадзянамі Ізраіля арабскага паходжання, якія складаюць каля 18% усяго насельніцтва. ■

Пасля Чарнобыля – Ігналіна

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Аб'яднаная Еўропа не хоча жыць ва ўмовах атамнай небяспекі. Пасля ўрачыстага закрыцця ў снежні мінулага года Чарнобыльскай атамнай энергетычнай станцыі (Украіна) наступным аб'ектам, з існаваннем якога не могуць прымірыцца еўрапейцы, з'яўляецца Ігналінская АЭС, што знаходзіцца непадалёк ад мяжы з Беларуссю.

У мінулы чацвер прэм'ер-міністр Літоўскай Рэспублікі Роландас Паксас выправіўся ў Брусель на паседжанне Еўрапейскай камісіі – выканаўчага органа Еўрасаюза. У Еўрапейскай камісіі Р.Паксасу паведамілі: закрыццё Ігналінскай АЭС – адна з неабходных умоваў, на якіх Літва можа ўвайсці ў Еўрасаюз.

На заключнай прэс-канферэнцыі старшыня Еўрапейскай камісіі Рамана Продзі паведаміў, што абмяркоўваў з Роландасам Паксасам таксама становішча Калінінградскай вобласці, якой праз некалькі гадоў наканавана стаць расійскім анклавам – ізаляваным кавалкам зямлі – на тэрыторыі Еўрасаюза, што пашырыцца на Польшчу і Літву. Нагадаем, дарэчы, што зусім нядаўна разышлася навіна: Расія нібыта размясціла ядзерную зброю на тэрыторыі Калінінградскай вобласці. Сур'ёзнага абвяржэння з таго часу так і не з'явілася.

Па словах Р.Продзі, Літва робіць значныя поспехі на шляху да ўваходжання ў склад Еўрасаюза. У прыватнасці, гэта поспехі ў галіне адаптацыі законаў краіны да еўрапейскага заканадаўства, адзначае РИА «Новости».

Падчас візіту ў Брусель Роландас Паксас таксама наведаў штаб-кватэру *NATO* і сустрэўся з генеральным сакратаром альянсу Джорджам Робертсанам. Бакі абмеркавалі ўваходжанне Літвы ў Паўночнаатлантычны блок – у складзе «другой хвалі» краінаў. ■

Кармапа-лама стаў уцекачом

МіхасьКАРПОВІЧ

Кармапа-лама, трэці па значнасці лама ў іерархіі тыбецкага будызму, атрымаў статус уцекача ў Індыі. Летась 15-гадоваму юнаку ўдалося ўцячы з Тыбета, які знаходзіцца пад кітайскім кантролем і дзе яго ўтрымлівалі фактычна пад хатнім арыштам.

Кармапа-лама XVII з'яўляецца вельмі важнай асобай у будызме. Яго лічаць трэцім па святасці – пасля Далай-ламы і Панчан-ламы. Цікава, што Далай-лама прызнае ягоную святасць– святасці іншых ламаў ён не прызнае. З другога боку, Кармапа-лама афіцыйна прызнаецца Кітаем, што не перашкаджала ўладам краіны ўтрымліваць яго фактычна пад вартай. І, нарэшце, Кармапа-лама лічыцца бажаством у адной з чатырох будысцкіх школаў – Карма Каг'ю.

Пасля ўцёкаў з Кітая праз Гімалайскі хрыбет Кармапа-лама XVII жыў, не выходзячы, у манастыры ў Дхармсале – паўночнаіндыйскай рэзідэнцыі Далай-ламы. Цяпер ён мае права легальна перасоўвацца па ўсёй тэрыторыі Індыі, за выключэннем манастыра Румтэк – рэзідэнцыі ягонага папярэдніка, Кармапа-ламы XVI. Манастыр знаходзіцца на тэрыторыі былога Гімалайскага Будысцкага каралеўства Сікім, і на гэту тэрыторыю прэтэндуе Кітай.

Як паведаміў апарат Далай-ламы, той ухваліў рашэнне індыйскіх уладаў. Дарэчы, сам Далай-лама ўцёк з Кітая яшчэ ў 1959 годзе – пасля няўдалай спробы ўчыніць паўстанне з мэтай надаць незалежнасць Тыбету. З таго часу ён – а таксама 120.000 ягоных паслядоўнікаў – пасяліліся на поўначы Індыі ў Дхармсале.

Афіцыйны Дэлі пакуль устрымліваецца ад усялякіх каментароў – відавочна, каб не абвастраць стасункі паміж Кітаем і Індыяй. ■

Бомба – за крытыку ўрада

Міхась КАРПОВІЧ

Каля 500 паліцыянтаў разагналі дэманстрацыю пратэсту журналістаў у сталіцы Зімбабве – Харарэ. Супрацоўнікі незалежных сродкаў масавай інфармацыі пратэставалі супраць уціску на СМІ, які ўзмацніўся ў Зімбабве ў апошнія часы.

Непасрэдны нагодай для дэманстрацыі стаў нядаўні выбух у рэдакцыі прыватнага выдання *Daily News*, якое крытыкавала дзейнасць урада. Выбух знішчыў друкарскі станок газеты і адбыўся літаральна праз некалькі гадзінаў пасля таго, як у рэдакцыю ўварваліся невядомыя «ветэраны змагання за незалежнасць Зімбабве» і запатрабавалі ад намесніка рэдактара адзела навінаў спыніць публікацыю крытычных матэрыялаў, скіраваных супраць урада і прэзідэнта Роберта Мугабе.

Журналісты, што бралі ўдзел у дэманстрацыі, неслі плакаты, якія заклікалі Р.Мугабе і ўрад паслабіць ціск на прэсу. ■

Дыктатар не хоча ў Гаагу

Міхась КАРПОВІЧ

Былы прэзідэнт Югаславіі Слабадан Мілошавіч даў інтэрв'ю італьянскай газеце *La Stampa*, у якім рэзка крытыкуе Міжнародны трыбунал па ваенных злачынствах у былой Югаславіі і сцвярджае, што не паедзе на суд у Гаагу (Галандыя), дзе знаходзіцца гэты трыбунал.

Пасля сыходу з кіраўнічай пасады С.Мілошавіч хаваецца ад прэсы, таму ягонае інтэрв'ю італьянскай газеце можна лічыць амаль сенсацыяй. Падчас сустрэчы з журналістамі ў офісе Сацыялістычнай партыі Югаславіі, старшынёй якой з'яўляецца цяпер С.Мілошавіч, былы дыктатар паведаміў, што лічыць міжнародны трыбунал «незаконнай і амаральнай» арганізацыяй. «Трыбунал існуе выключна для таго, каб судзіць сербаў. Гэтаксама рабілі нацысты з габрэямі, а пасля са славянамі», – заявіў экс-прэзідэнт.

Як вядома, Міжнародны трыбунал па ваенных злачынствах у былой Югаславіі абвясціў С.Мілошавіча ў міжнародны вышук – за тыя злачынствы, што былі ўчыненыя сербскімі войскамі пасля іхняга ўвядзення ў аўтаномны край Косава ў 1999 годзе. За спрыянне ягонаму арышту паабяцаная ўзнагарода ў памеры да 5 мільёнаў долараў.

Слабадан Мілошавіч катэгарычна адмаўляецца ехаць на суд у Гаагу, бо перакананы, што адтуль яго не выпусцяць.

Дарэчы, зусім нядаўна трыбунал наведала – добраахвотна! – былы прэзідэнт Рэспублікі Баснійскіх Сербаў 70-гадовая Біляна Плаўшыч. Ёй было прад'яўленае абвінавачванне ў генацыдзе мусульманаў, аднак па выніках судовага разбіральніцтва яна была прызнаная невінаватай па ўсіх пунктах.

Слабадан Мілошавіч таксама абвінавачвае краіны заходняй дэмакратыі ў жаданні усталяваць свой палітычны і эканамічны кантроль над бліжэйшымі суседзямі. «Заходнія ўрады падтрымлівалі мяне да таго часу, пакуль стабільнасць на Балканах была ў іхніх інтарэсах. Як толькі яны вырашылі, што надышоў час нестабільнасці, я пазбавіўся падтрымкі».

Новае кіраўніцтва Югаславіі выступае супраць экстрадыцыі былога прэзідэнта, спасылаючыся на адсутнасць такой нормы ў Канстытуцыі краіны. Час ад часу палітыкі вышэйшага эшалона ўлады заяўляюць, што С.Мілошавіча будуць судзіць непасрэдна ў Югаславіі. У мінулую пятніцу новы прэм'ер-міністр Сербіі Зоран Джынджыч падчас свайго візіту ў ЗША паведаміў, што ў Югаславіі ўжо рыхтуецца судовы працэс супраць былога кіраўніка краіны. Праўда, магчыма, што вінаваціць яго будуць не ў ваенных, а ў эканамічных злачынствах – растратах, прысваенні маёмасці, злоўжыванні службовым становішчам і г.д.

Цікава, што на наступны дзень

Туга па Мілошавічы

пасля заканчэння візіту ў ЗША З.Джынджыч у інтэрв'ю незалежнай радыёстанцыі В-92 замяў пытанне пра далейшы лёс экс-прэзідэнта. «Зараз у мяне няма часу думаць пра Мілошавіча, – заявіў ён. – Наша задача – стварыць інстытуты, якія зоймуцца ўсебаковым аналізам ягоных дзеянняў. А тым часам трэба накарміць людзей, даць ім працу, забяспечыць годнае жыццё. Калі замест гэтага мы зоймемся Мілошавічам, то прыхільнікі былога лідэра ўспрымуць гэта як свой трыумф».

Аналітыкі разглядаюць гэтую заяву як прыкмету таго, што Югаславія не гатовая да супрацоўніцтва з міжнародным трыбуналам у Гаазе. Але гэтаксама і не хоча псаваць свае стасункі з ім.

А амерыканскія сенатары Джозэф Ліберман і Джон Макейн, якія прыехалі днямі ў Югаславію, заявілі пасля сустрэчы з прэзідэнтам Югаславіі Ваіславам Каштуніцай, што памеры амерыканскай дапамогі гэтай краіне, у тым ліку першай яе часткі на суму 100 мільёнаў долараў, будуць напрамую залежаць ад таго, наколькі канструктыўна ўлады Югаславіі будуць супрацоўнічаць з міжнародным трыбуналам.

Тым часам, югаслаўскія органы ўнутраных справаў маюць свой погляд на «справу Мілошавіча». Новы міністр унутраных справаў Сербіі Душан Міхайлавіч загадаў узяць былога кіраўніка краіны пад штодзённы 24-часовы нагляд паліцыі. Відавочна, для таго, каб неадкладна затрымаць яго, калі такі захад будзе прызнаны неабходным. ■

Расійскі сенатар хаваўся ад правасуддзя?

Міхась КАРПОВІЧ

Старшыня Заканадаўчага сходу Растоўскай вобласці і сябра Савета Федэрацыі Расіі Аляксандр Папоў трапіў у вельмі непрыемную гісторыю ў Аб'яднаных Арабскіх Эміратах.

15 студзеня гэтага года ў горадзе Дубай (эмірат Дубай) на арандаваным ім аўтамабілі ён збіў на дарозе 24-гадовую в'етнамскую турыстку Лі Тай Хін. Ад атрыманых раненняў дзяўчына памерла.

Трэба разумець, дасведчаны расійскі заканатворца знік з месца здарэння, бо, як гавораць навіновыя паведамленні, быў затрыманы паліцыяй эмірата Дубай толькі 30 студзеня. Праседзеўшы за кратамі ўсяго 4 дні, А.Папоў выйшаў на волю, паведаміла эмірацкая газета *Gulf News*. Для гэтага яму спатрэбілася падпісаць абавязацельства, што ён будзе прысутнічаць на паседжанні суда. Сенатар таксама паабяцаў выплаціць гэтак званы «кроўны выкуп». Звычайна ягоны памер складае 150.000 дзірхамаў (каля 41 тысячы долараў).

Газета таксама паведамляе, што пашпарты А.Папова і арганізатара ягонага турыстычнага падарожжа былі канфіскаваныя паліцыяй – каб гарантаваць, што абодва не ўцякуць з краіны.

А.Папоў заяўляе, што не вінаваты ў аварыі, бо в'етнамская турыстка перабягала дарогу ў неналежным месцы. Паводле законаў ААЭ, у выніку смерці пешахода на дарозе частка віны за здарэнне ўскладаецца і на яго самаго.

Памочнік сенатара Сяргей Шчарбакоў паведаміў выданню *Gazeta.ru*, што ягоны шэф накіраваўся ў ААЭ на адпачынак. Аляксандру Папову 53 гады, ён жанаты, мае дарослых дачку і сына, аднак на адпачынак паехаў адзін.

Пакуль невядома, з якіх сродкаў А.Папоў будзе выплачваць належныя 41.000 долараў, а таксама дзе ён хаваўся ад эмірацкага правасуддзя на працягу двух тыдняў. ■

Литовскому министру разрешили дружить с «Газпромом»

Агентство «Ю.С.Ньюс» (www.yusnews.com) из Вильнюса

Литовская комиссия по служебной этике постановила, что министр хозяйства Эугениюс Малдейкис нарушил не служебную этику, а всего лишь порядок зарубежных визитов.

Еще перед решением комиссии парламентская фракция Либерального союза выразила свою поддержку министру и заявила, что в любом случае желает видеть на посту министра хозяйства Э.Малдейкиса.

Комиссия по служебной этике решала, не является ли неэтичным состоявшийся рабочий визит министра в Москву, который организовали представители частного бизнеса. Э.Малдейкис ездил в столицу России с целью решить вопросы долгосрочных поставок нефти и газа Литве. Министра в московском аэропорту встретил лимузин «Газпрома», он остановился в шикарной гостинице, а не в доме гостей литовского посольства, как было принято раньше. Также стало известно, что встречи в «Газпроме» организовал руководитель одной из влиятельных литовских корпораций Антанас Босас, который представляет в Литве интересы «Газпрома» и является заинтересованным в приватизации государственного предприятия «Литовский газ» (*Lietuvos dujos*).

Комиссия по служебной этике решила, что министр Э.Малдейкис не нарушил закон о совмещении частных и служебных интересов. По словам руководителя комиссии Витаутаса Андрюлиса, если существуют еще какие-то сомнения относительно нарушения каких-либо юридических актов, то «пускай решение принимает сам премьер-министр Роландас Паксас».

Решение комиссии по служебной этике для многих было неожиданным, поскольку два года назад Э.Малдейкис был признан этой же комиссией нарушителем закона о совмещении частных и служебных интересов. Тогда, уже будучи экс-министром, он посредничал на переговорах между «Лукойлом» и компанией *Williams*. Упомянутый литовский закон предусматривает, что должностное лицо, покинув свой пост, целый год не может заниматься делами, которые он непосредственно курировал, будучи государственным служащим ■

Малдова пакутуе ад добрага ўраджаю

Ірына СТАРЦАВА

Малдове сёлета пагражае перавытворчасць віна, і гэта можа справакаваць крызіс у галоўнай галіне эканомікі краіны. Як паведаміў міністр эканомікі Малдовы, вытворцы віна не могуць прадаць каля трацілы прадукцыі, што была выробленая ў 1999 годзе.

Яшчэ горш абстаяць справы з віном 2000 года разліву. Летась вытворчасць віна ў Малдове падвоілася з-за добрага ўраджаю вінаграда. У выніку прапанова значна перавысіла попыт, і цэны вось-вось імкліва пойдуць уніз. ■

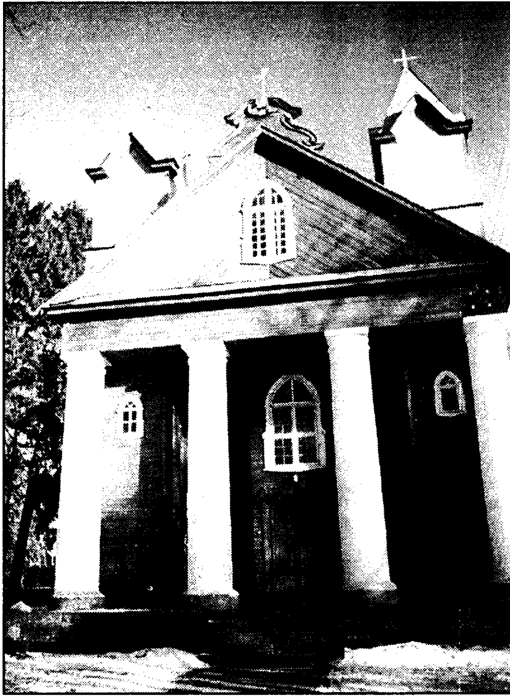
Ку-Клукс-Клан у Маскве

Міхась КАРПОВІЧ

Як паведамляла агенцтва *Associated Press*, у Маскву прыехаў былы лідэр амерыканскага Ку-Клукс-Клана Дэвід Дзюк. Ён ужо паспеў заявіць журналістам, што «менавіта Расія сёння можа стаць ключом да выратавання белай расы».

Вядомы амерыканскі расіст паведаміў, што збіраецца зусім перабрацца ў Расію для таго, каб там наладзіць барацьбу з «каляровымі і габрэямі». Цяпер Д.Дзюк праводзіць сустрэчы ў Маскве з сваімі прыхільнікамі. ■

Данюшево — обычная деревня

Данюшевский костел

Вероника ЧЕРКАСОВА

Костел

Костел в деревне Данюшево, что расположена в пятнадцати верстах от Сморгони, был построен в 1631 году. Он стоит на пригорке на берегу Вилии, и летом здесь, говорят, чудо как красиво. Перед ним на постаменте – фигура Божьей матери.

Закрытый после войны, костел вновь открыли в 1988 году стараниями местных старушек. Старушки – они вообще могучая сила, незаметные, настойчивые (чтобы не сказать – настырные), потихоньку просачиваются в самые недоступные места и оказываются перед дверями самых нужных кабинетов. За костел они воевали несколько лет. Не осталось инстанции, куда б ни обратились, где бы ни поклонились тому или иному чиновнику. И если сначала, по признанию Ядвиги-Терезы Скробот, они не знали, как двери в исполком открыть, то под конец ушлые бабушки научились прошмыгивать к самому высокому начальству. Так, три местные старушки, всю жизнь не ездившие дальше Сморгони, отправились не куда-то, а в Москву, к самому Горбачеву. Просили они не для себя, и надо им было всего-то восстановить историческую справедливость и открыть в их Данюшево костел. К Горбачеву не попали, а вот до Совета по делам религий добрались. Костел передали верующим.

Приводили его в порядок всем миром. Прихожане ремонтировали его сами и за свой собственный счет. Это потом чиновники признавались, что были уверены – ничего у них не получится. «Некоторые даже говорили мне, — вспоминает Ядвига Ивановна, — вот вы все ходите да просите, а что будете делать, когда вам костел отдадут? Я как услышу такое — так будто током меня всю прошьет. А ведь действительно, что с ним делать? Окна выбиты, вековой слой пыли на стенах, сгнившее дерево...» В общем, сами купили стекло, сами вставили, покрасили, и 5 августа 1989 года в отремонтированном костеле прошла первая служба.

Долгие годы в костеле был очень красивый, «богатый», как говорят местные, орган. А потом уникальный инструмент разобрали на трубы, которые постепенно растащила местные на поделки. После того, как костел был открыт, в Данюшево как-то завернул мастер из Вильно, который предложил верующим за воз досок отремонтировать старинный инструмент. Сторговались, и сегодня время от времени в костеле звучит музыка.

Историю в Данюшево помнят по-своему. Николая II недолюбливают, поскольку запрещал католичество, даже земли давал тем, кто поменяет свою веру на православную. Ну а большевики вообще не смотрели — церковь или костел, кресты сбивали, храмы превращали в склады и зернохранилища. Костел для данюшевцев — не только памятник культуры и храм. «Во время войны мы в нем прятались от немецких бомбежек»,— вспоминает Ядвига Ивановна, уверенная в том, что лишь Господь тогда их и сохранил. Во время одного из жестоких боев, которых здесь было немало, костел стали обстреливать прямой наводкой. Но и тогда ксендз, попросив прихожан выйти из здания, один довел службу до конца. Кто его знает, быть может, именно вера и Бог спасли местных жителей, когда во время войны немцы приняли решение людей расстрелять, а деревню спалить дотла. Вымолили жизни крестьян все тот же ксендз вместе с местным доктором.

Колокол

Раньше Данюшево было большой деревней, теперь жителей можно пересчитать по пальцам, да и те в основном старики. А еще Данюшево когда-то славилось большим приходом. До революции в близлежащей Сморгони не было ни одного костела, и все местные католики ходили молиться сюда. Дорога была неблизкой, приходилось перебираться через Вилию, бывало, что во время этих переправ люди тонули.

Строительство костела в Сморгони началось благодаря заботам и финансированию выросшего в Данюшево прелата Курчевского. Он родился в позапрошлом веке в бедной семье, что, впрочем, не помешало ему закончить Виленскую духовную семинарию, потом – академию, стать видным деятелем католической церкви. Будучи человеком способным, Курчевский получил сан прелата, написал книгу «Бискупство Виленское», принимал участие в работе комитета научного общества, опекавшего молодые таланты, куда кроме него входил ряд известных личностей, в том числе нобелевский лауреат Мария Складовская-Кюри.

Ксендз Ян Курчевский

Семья Ядвиги Скробот жила через несколько домов от Курчевских. Сама Ядвига Ивановна знаменитого прелата не помнит и знает о нем по рассказам отца и деда. Говорит: «Был он очень правдивым. Ксендзы ведь разные бывают, знаете, как Бог лес не сравнял, так и людей. Курчевского очень уважали за то, что ему ничего не надо было для себя, всю жизнь служил Богу и людям». Вот такая память о прелате сохранилась в его родной деревне спустя почти век после его кончины.

Служа в Вильно, Ян Курчевский никогда не забывал родное село. Часто приезжал сюда, помог выучиться всем братьям, сестрам и племянникам. А еще он подарил костелу колокол. Будучи удивительно изящным, он, тем не менее, весил 1 тонну 300 килограммов. Однако славился колокол не столько размерами, весом и формой, сколько удивительным звоном благодаря подобранному в очень удачных пропорциях сплаву меди, олова, цинка и латуни. Церквей, костелов и колоколов тогда было много, но голос данюшевского люди узнавали сразу. Когда он звонил, то слышали его даже в Сморгони, откуда до деревни по прямой семь километров.

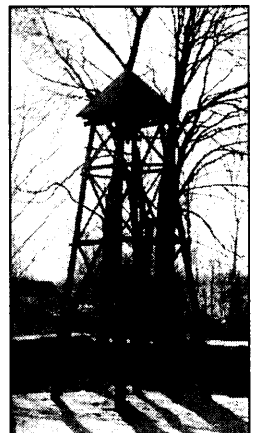

Ядвига-Тереза Скробот и Елена Працута — хранительницы памяти Данюшева

Новый колокол повесили в каменной звоннице. Во время Первой мировой войны в этих местах почти три года стоял фронт, а в Данюшево располагался немецкий штаб. Немцы сделали в костеле больницу, звонницу разобрали, а из кирпича построили печки. В 1914 году оккупанты колокол сняли и увезли в Берлин. Помогло отыскать его через много лет то, что по кругу на нем была сделана дарственная надпись на польском языке: «Прихожанам данюшевским от прелата Курчевского. Да не окаменеют сердца тех, кто услышит этот звон. Вильно, 1907 год». Окажись колокол неподписанным — затерялся бы он за границей без следа и памяти.

Прелат Курчевский о том, что его колокол увезли, не узнал, поскольку еще в 1907 году умер от сердечного приступа прямо на амвоне во время проповеди. Кто сможет сегодня сказать, силой чьей молитвы в конце концов свершилось чудо: спустя более двадцати лет по той самой памятной надписи выходцы из белорусского Данюшево нашли колокол и вернули его обратно. Жаль, что не сохранилось имя того, кто нашел его в Берлине и переправил обратно на родину.

Во время Второй мировой войны наученные горьким опытом деревенские жители колокол сняли и опустили возле берега в Вилию, где он «прятался» всю войну. Когда пришла советская армия, колокол выловили. Но после войны власти закрыли костел, и в лучших традициях вульгарного атеизма устроили в памятнике культуры, которому было без малого четыре века, зерносклад. Колокол перевезли в Сморгонский краеведческий музей. Когда костел открыли снова, данюшевцы вернули. Для него построили звонницу, на которой он и висит. Только звук у колокола уже не тот. После того, как костел закрыли, звон валялся во дворе, где местные воинствующие атеисты или просто хулиганы вырвали у него язык и сдали его в металлолом. После того, как колоколу снова разрешили звучать, на заводе отлили новый. Но то ли сплав не тот, то ли форма иная, но прежнего, доносившегося Сморгони, голоса уже нет.

Временная звонница с возвращенным колоколом

Лагерь

1939 год местные старики помнят до сих пор. Вспоминают они и то, как в 1940 году в Данюшево открыли лагерь. Поблизости строили военный аэродром, и, возможно, именно потому, что была нужна дешевая рабочая сила, сюда нагнали репрессированных. Разместили лагерь в разоренном имении пана Владислава Керсновского, которое обнесли колючей проволокой. На этом процесс благоустройства территории завершился. Заключенных в лагере было несколько тысяч человек. Жили они тяжело, кормили их камсой и не давали пить. Среди них было много женщин. Елена Ивановна Працута вспоминает, что когда заключенных гнали по деревне на работу, из толпы раздавались голоса: «Люди добрые, меня посадили за то, что я для детей в колхозе два бурачка взяла... А меня — за охапку соломы»... Многие просили хлеба... В конце концов, в лагере вспыхнуло восстание, которое было подавлено. Некоторых заключенных расстреляли. Старики помнят, что похоронили их не на кладбище, а в старом саду. Могил и имен погибших не сохранилось.

Большинство охранников в лагере были из местных. Двое жили в хате Елены Ивановны. «О том, что происходило в лагере, они молчали, как в рот воды набравши, — рассказывает пожилая женщина. — А когда мы начинали приставать с расспросами, говорили: «Да неужто вы не понимаете, что одно слово — и мы сами окажемся за той колючей проволокой»...

Когда в 1941 немцы стали наступать, лагерь подожгли, а заключенных угнали. Куда? Об этом не расскажет уже никто. Даже бывший охранник этого лагеря, который сегодня живет в соседней деревне Сутьково. Вспоминать о той поре он не любит, на все вопросы отвечает коротко: там сидели враги. Наверное, ему так легче... ■

Кастро против Гавела

Окончание. Начало на стр.1

Во время своей предвыборной кампании лидер республиканцев неоднократно говорил о том, что с Кубой надо вести себя так, как это делал президент Рейган по отношению к Польше: помогать оппозиции мирно завоевывать свои права и свободы. Кастро посылает Америке и всему миру свое послание: «меня не интересует цена, которую придется заплатить, чтобы сохранить на острове прежний режим».

Почему он избрал в качестве мишени двух чешских политиков? В конечном итоге, точно так же вели себя до этого на Кубе испанцы, панамцы, мексиканцы, венесуэльцы, американцы и граждане десятков других стран. Все дело в личности Вацлава Гавела. Кастро его просто ненавидит. Для него как острая бритва — огромный международный престиж чешского президента, его моральное лидерство и тот факт, что всемирно известный писатель и драматург неоднократно заявлял: нации, освободившиеся от коммунизма, остаются в неоплатном долгу перед теми, кто еще бьется в путах тирании. В течение двух последних лет Прага при твердой поддержке польского правительства добивалась энергичного осуждения Кубы в Комитете по правам человека в Женеве.

Кастро, правда, на само это голосование наплевать. Ему хотелось отомстить лично Гавелу. И он это сделал в форме недопустимого насилия по отношению к чешским гражданам. Диктаторские режимы воплощают в себе не только крайние амбиции, но и ненависть. Сейчас перед нами не только противостояние между коммунизмом и свободой. Кастро таким иезуитским образом отвечает не только Гавелу, но и уже ушедшим Живкову, Хонеккеру и даже Чаушеску, которые не смогли или не захотели «отстаивать революционные идеалы» и «предали свои народы». Это ответ «каналье» Горбачеву, который «продался ЦРУ», «пьянице Ельцину» и даже некоторое предупреждение недавно посетившему Кубу Путину, который показался Кастро «омерзительным оппортунистом» (все дело в том, что российский президент отказался присоединиться к антизападной риторике кубинского лидера). Так себя ведут самовлюбленные психопаты: они смотрят на мир только с высоты своей власти. То, что я говорю в этой статье, разделяют и многие кубинцы — представители политических структур, на которые опирается сам Кастро. Лицемерие, сознание собственной беспомощности, страх парализуют и заставляют молчать кубинских парламентариев, дипломатов, партийных руководителей и военных. «Что ты хочешь, чтобы я сделал? — спрашивал председатель кубинского парламента Рикардо Аларкон одного нашего общего с ним знакомого. — Ты хочешь, чтобы я совершил политическое самоубийство?»

Все приближенные команданте знают, что живут под гнетом капризной и жестокой личности, которой старость прибавила все возможные человеческие пороки. Но все они молчат, ожидая лишь того часа, когда природа снимет его с их шеи. А до того момента они должны в тишине благодарить этого человека за то, что он дал им часть власти, и одновременно смертельно ненавидеть за то, что эта власть является лишь формой тотального повиновения; они должны аплодировать всем его невыносимым старческим глупостям и с улыбкой встречать бесчисленные унижения.

Несколько лет назад у меня состоялась встреча с Вацлавом Гавелом. Мы говорили о будущем Кубы и победившей демократии в Чехии. При прощании он сказал мне такие слова: «Кубинский диссидент в заточении для нас то же самое, как если бы за решеткой оказался чех». Сейчас два смелых чеха заточены в кубинскую тюрьму. Святой долг демократов всего мира выступить в их защиту. ■

«Общая газета»

Хто даверыўся «Альформе», блукае па вуліцы

Як звольнілі адразу гродзенскіх 460 работніцаў

Сяргей МАКСІМОВІЧ

Цэх па перапрацоўцы крэветак, які існаваў у Гродне з 1992 года, раптам закрыўся. На вуліцы ў аднначассе апынуліся адразу 460 жанчын ад 16 гадоў да перадпенсійнага веку. А сумеснае прадпрыемства ТАА «Альформа», якому належаў цэх, працягвае існаваць.

Усё адбылося неяк да банальнасці будзённа. 17 студзеня на дошцы аб'яваў з'явілася папера пад назвай «Аб магчымасці закрыцця цэха па перапрацоўцы крэветкі». Адміністрацыя паведамляла, што «ў выпадку спынення паставак сыравіны» галандскай фірмай «Голдфіш БВ» цэх па перапрацоўцы крэветкі спыніць сваё існаванне з 23 студзеня. Карацей, гэткае недвухсэнсоўнае папярэджанне за 6 дзён. Хаця, як высветліцца потым, ужо было вядома дакладна, што жанчын чакае беспрацоўе. 23 студзеня работніцы, якія перапрацоўвалі крэветкі, пачулі па селектарнай сувязі, што з гэтага дня цэх закрываецца. Але толькі 29-га — зноў-такі яшчэ праз 6 дзён на дошцы з'явіўся загад дырэктара прадпрыемства М.Леха — цэх спыняе сваё існаванне, з апрацоўшчыцамі скасаваць працоўнае пагадненне. Загад, дарэчы, быў падпісаны яшчэ 17 студзеня.

І вось тут для работніцаў пачаліся незразумелыя справы. Іх пачалі прымушаць пісаць заявы на звальненне. Напрыклад, каб звольнілі ў сувязі з нібыта заканчэннем працоўнай дамовы. Але, калі гэта так, калі яна закончылася, навошта пісаць заяву? А каб атрымаць заробленыя грошы, тлумачылі ім. Іншым раілі напісаць, што яны добраахвотна звальняюцца нібыта дзеля догляду дзяцей да 14-гадовага ўзросту. Карацей, адміністрацыя тут як быццам ні пры чым, усе жанчыны вырашылі разысціся па дамах самі... Большасць заявы напісалі, баяліся, што не атрымаюць заробак за студзень і кампенсацыю за адпачынак. Баяліся таксама застацца без даведкі, без якой не бяруць на ўлік у якасці беспрацоўных.

Кіраўнік свабоднага прафсаюза Ірына Байрашэўская заяву пісаць адмовілася. Ёй працоўную кніжку ўсё адно выдалі, праўда, толькі праз тыдзень пасля закрыцця цэха. Даведку для бюро занятасці давялося патрабаваць. Хаця, па словах жанчыны, сэнсу ў звароце туды мала. Вакансіі ёсць, нават і больш-менш аплатныя, але пераважна гэта мужчынскія спецыяльнасці, прычым часта цяжкія фізічна. А што казаць тады пра цяжарных, якіх, разам з «дэкрэтчыцамі» сярод звольненых — 43 асобы? Іх ніхто на працу не возьме. Праўда, за дзвюх з іх Байрашэўская змагаецца, бо яны — яе прафсаюзніцы. У прафсаюзе было 52 жанчыны, адстойваць свае правы вырашылі толькі 18 з іх. А змагацца ёсць за што.

Кіраўніцтва «Альформы» пры звальненні работніцаў спаслалася, між іншым, на калектыўную дамову. Аднак у ёй ясна сказана, што кіраўніцтва павінна было не менш, як за 3 месяцы папярэдзіць прафсаюз аб магчымых звальненнях і прадумаць магчымасці працаўладкавання жанчын. Нічога гэтага зроблена не было. Не кажучы ўжо аб выплаце двухмесячнай грашовай кампенсацыі звольненым работніцам, што належыць зрабіць згодна з заканадаўствам. Што да членаў прафсаюза, дык іх адміністрацыя павінна была папярэдзіць аб звальненні нават у самым крайнім выпадку як мінімум за два тыдні. Згоду на звальненне таксама павінен быў даць прафсаюз, але яго аб гэтым ніхто не пытаў.

Па дадзеных прафсаюза, яшчэ 12 студзеня ў крэветачны цэх бралі на працу новых работніцаў. Сярод звольненых былі і студэнткі, і жанчыны, якім засталося да пенсіі пару гадоў. Такім уладкавацца на працу будзе надзвычай цяжка. Складана, як ужо гаварылася, цяжарным, а хутчэй за ўсё і ўвогуле немагчыма. Няпроста будзе і маці-адзіночкам, якіх сярод звольненых было нямала. У некаторых, па дадзеных прафсаюза, нават па двое-трое дзяцей. Знайсці новую, прычым прымальную, працу ўзімку — справа пагатоў складаная. ■

Фота IREX/ProMedia

● Ніхто ня ведае, куды павязуць гэтых забітых бычкоў

У Брэсцкай вобласці зноў не плацяць грошы

Валянціна КАЗЛОВІЧ

Адзін мільярд 244 мільёны рублёў склала запазычанасць па зарплаце ў Брэсцкай вобласці. Паводле афіцыйных звестак, 36,3 мільёна прыпадаюць на 12 прамысловых прадпрыемстваў, большая ж частка сумы — 950 мільёнаў — гэта даўгі 160 калгасаў і саўгасаў Брэстчыны. Як было сказана на паседжанні аблвыканкама, да кіраўнікоў прадпрыемстваў-даўжнікоў, а таксама калгасаў і саўгасаў будуць прымяняцца самыя жорсткія меры, аж да звальнення. У Брэсцкай вобласці па-ранейшаму самы нізкі ў рэспубліцы ўзровень сярэдняй зарплаты. Так, у снежні яна склала 74,5 тысячы рублёў.

Найвышэйшая зарплата ў банкаўскіх работнікаў — 142 тысячы, а самая нізкая — 43 тысячы — у калгаснікаў. ■

БелаПАН

Ценявая эканоміка — трацiна ад легальнай

Дзмітрый УЛАСАЎ

Цяперашнім часам аб'ём ценявой эканомікі Беларусі складае прыкладна 30% ад аб'ёму легальнай. Пра гэта паведаміў старшыня Дзяржаўнага падатковага камітэта краіны Канстанцін Сумар на прэс-канферэнцыі ў Мінску.

Паводле яго словаў, адна з прычынаў адыходу эканомікі ў «цень» ёсць вялікая падатковая нагрузка на фонд аплаты працы – 40% без уліку падаходнага падатку. «Такое становішча не садзейнічае легалізацыі заработнай платы. Калі на дзяржпрадпрыемствах больш-менш нармальная сітуацыя, то ў камерцыйных структурах, на малых прадпрыемствах, у СП афіцыйна атрымліваюць часам па 18-20 тысяч рублёў. Кіраўніцтва гэтых прадпрыемстваў вымушанае выплачваць зарплату ў канвертах з-за вялікіх падаткаў», — зазначыў Сумар.

У 2001 годзе ДПК наважаны прадоўжыць работу па паступовым зніжэнні падатковай нагрузкі і колькасці падаткаў. «Калі ў 1999 годзе доля падаткаў у структуры ВУП займала 42,4%, у 2000-м – 42,2, то сёлета плануецца выхад на ўзровень 41,1% працэнта», — сказаў Сумар. Старшыня ДПК не згодны з меркаваннем, што падатковая нагрузка ў Беларусі вышэйшая, чым у іншых дзяржавах. Ён прывёў у прыклад скандынаўскія краіны, дзе гэты паказчык дасягае 52-56%. У Расіі ж, паводле яго словаў, у 2000 годзе доля падаткаў у ВВП склала 41%, або ўсяго на 1,1% меней, чым у Беларусі.

Адначасова ДПК выступае за скарачэнне падатковых ільготаў, якіх толькі летась было прадастаўлена на агульную суму 60 мільярдаў рублёў.

Апрача таго, цяперашнім часам супрацоўнікі беларускага падатковага ведамства разам з расійскімі калегамі праводзяць работу па уніфікацыі шасці відаў падаткаў: на прыбытак, на даходы, на маёмасць, падаходнага, акцызнага і ПДК. Аднак, па словах старшыні ДПК, у 2001 годзе уніфікацыі падатковага заканадаўства не адбудзецца. Сумар лічыць немэтазгодным па прыкладу Расіі ўводзіць адзіны 13-працэнтны падаходны падатак. «Па-першае, гэта павышэнне падатковай нагрузкі на беларускіх грамадзянаў, пакольки сярэдняя стаўка, зыходзячы з падатковых паступленняў, вагаецца ў межах 9,2-9,6%. А па-другое, у Расіі гэта часовая мера, якая мае на мэце выявіць аб'ём нелегальных даходаў з тым, каб праз год-два прыняць нейкія захады», — сказаў Сумар.

Як заўважыў кіраўнік ДПК, у Расіі нядоімка падаткаў летась склала 4% даходнай часткі ў бюджэт, а ў Беларусі — 1,3% (43 мільярды рублёў). «Аднак і гэта вельмі вялікая сума. Яна эквівалентная гадавой зарплаце 90 тысяч настаўнікаў або ўрачоў», – зазначыў Сумар.

Кажучы аб падаткаабкладанні фізічных асобаў, кіраўнік падатковага ведамства паведаміў, што ў 2000 годзе дэкларацыі аб сукупным даходзе падалі 227 тысяч чалавек, з іх 77 тысяч – упершыню. Дадатковых падаткаў спагнана на суму 1,3 мільёна долараў ЗША ў пераліку па курсу Нацбанка, пры гэтым каля 5 тысяч чалавек заплацілі падаткі па максімальнай стаўцы (30%). Да адказнасці за «злоснае ўхіленне» ад уплаты падаткаў прыцягнутыя больш за 3 тысячы чалавек. ■

БелаПАН

Набліжаецца час адымання лішкаў

Алена ЛАБАНАВА

28 лютага сканчаецца тэрмін падачы дэкларацыі аб сукупным гадавым даходзе. За ўхіленне ад яе падачы заканадаўства прадугледжвае адказнасць у выглядзе штрафу ў памеры ад 10 да 50 мінімальных заробкаў.

Гэты цяжкі для разумення падатковы дакумент павінны запоўніць усе грамадзяне Беларусі, замежнікі і асобы без грамадзянства, якія знаходзяцца на тэрыторыі Беларусі больш за паўгода і маюць больш адной крыніцы даходаў. Нягледзячы на тое, што на працягу года кожная ўстанова, дзе чалавек працуе, утрымлівае падаткі самастойна, потым іх трэба абавязкова скласці разам.

Такім чынам, можа атрымацца так, што калі плаціць увесь год на розных месцах працы па 9% падатку, то праз наяўнасць прагрэсіўнай шкалы падаткаабкладання сукупны гадавы даход можа падпасці пад падатак у 30%, і трэба будзе даплачваць досыць вялікую розніцу паміж ужо аплачанымі і налічанымі сумамі. Так, за 1999 год было пададзена 166 тысячаў дэкларацыяў, і палове з падаткаплацельшчыкаў былі налічаныя даплаты ў памеры 415 мільёнаў рублёў. Адваротнае бывае вельмі рэдка: толькі 2,5% плацельшчыкаў пераплацілі падаткі на працягу 1999 года на агульную суму 12 мільёнаў рублёў. Такім чынам, дзяржава хітра адымае лішкі ў грамадзянаў, хоць такіх асобаў, якія плацяць падатак па стаўцы 30%, адзінкі, а сярэдняя стаўка падаходнага падатку складае 12%.

Нагадаем, што не трэба падаваць дэкларацыі пры сукупным гадавым даходзе, меншым за 240 сярэднямесячных мінімальных заробкаў (гэта меней 55 тысячаў рублёў на месяц), а таксама пры атрыманні аліментаў, стыпендыяў, пенсіяў, спадчыны, падарункаў ад сваякоў да 200 мінімальных заробкаў, гуманітарнай дапамогі і г.д. Індывідуальныя прадпрымальнікі і кватэраздаўцы павінны падаваць дэкларацыю ў любым выпадку. Дэкларацыю можна падаваць і без даведак з месцаў працы аб сумах атрыманага даходу, бо такая інфармацыя ўсё роўна паступае ў падатковыя інспекцыі ад наймальнікаў. ■

Індывідуальныя прадпрымальнікі заплацяць на 20% болей

Дзмітрый УЛАСАЎ

Бліжэйшым часам на подпіс Аляксандру Лукашэнку будзе прадстаўлены праект дэкрэта аб адзіным падатку з прадпрымальнікаў. Пра гэта паведаміў старшыня Дзяржаўнага падатковага камітэта Канстанцін Сумар.

Дакумент прадугледжвае ўвядзенне ставак адзінага падатку, выражаных у мінімальных заработных платах. Яны будуць вар'іравацца ў залежнасці ад відаў дзейнасці і мець мінімальны і максімальны памер. Канкрэтныя стаўкі ў рамках «вілкі» будуць вызначаць мясцовыя Саветы. Аднак у цэлым яны будуць вышэйшыя за цяперашнія прыкладна на 20 працэнтаў. Па словах Сумара, гэта выклікана тым, што прадпрымальнікі ўтойваюць частку прыбытку. Апрача таго, частка цяперашніх падаткаў будзе адмененая.

Дэкрэт аблегчыць індывідуальным прадпрымальнікам вядзенне справаздачнай дакументацыі. У прыватнасці, мяркуецца адмена адрыўных талонаў, касавых сумiруючых апаратаў, дэкларацыяў аб даходах і суправаджальных дакументаў, якія зараз неабходна браць у месцах закупкі тавараў.

Апрача таго, прадаўцы тавараў, якія паходзяць з трэціх краінаў і ўвезеныя ў Беларусь з Расіі, будуць выплачваць адзіны падатак з павышальным каэфіцыентам 1,3, які, паводле інфармацыі Сумара, ужо ўзгоднены з міністэрствам прадпрымальніцтва і інвестыцыяў. Адначасова ў нашумелай пастанове Дзяржаўнага мытнага камітэта будзе ліквідаваны пункт аб абавязковым мытным афармленні такіх тавараў індывідуальнымі прадпрымальнікамі.

Па словах Сумара, дагэтуль ніводзін прадпрымальнік не прыцягнуты да адказнасці за невыкананне пастановы ДМК, пры тым што «ніхто з іх яшчэ не запоўніў мытную дэкларацыю і не заплаціў мытную пошліну». Апошнім часам падатковыя органы сталі правяраць наяўнасць у прадпрымальнікаў неабходных дакументаў, аднак іх «ніхто не ганяе». Сумар, паводле яго словаў, не збіраецца адказваць на прапанову міністра прадпрымальніцтва і інвестыцыяў Анатоля Скорбежа аб'явіць мараторый на праверку выканання пастановы ДМК да прыняцця новых заканадаўчых актаў: «Гэта наша работа. Па закону мы робім усё правільна». ■

БелаПАН

«Усё аддаў, каб захаваць Рэспубліку»

Да 255-х угодкаў з дня нараджэння Касцюшкі

Канстанцін МАТУСЕВІЧ

Тадэвуш Касцюшка стаў знакавай асобай для трох народаў – польскага, беларускага, літоўскага – з таго сакавіцкага дня 1794 года, калі на Рынкавым пляцы Кракава яго абвясцілі Галоўным Начальнікам Паўстання супраць захопнікаў. У наступныя часы яго імя набыло змест і моц сімвалічнага дэвіза для змагароў за нацыянальнае вызваленне. Постаць Касцюшкі ўвасабляе драматычную плынь гісторыі на нашых землях.

Касцюшка пражыў немалы, насычаны прыгодамі і выпрабаваннямі век. Прыкметы незвычайнага лёсу вызначыліся літаральна ў першыя дні з'яўлення Касцюшкі на белы свет. Бацька на час нараджэння сына ў сядзібе адсутнічаў, і маці – Тэкля з Ратомскіх – ахрысціла навароджанага ў сваёй веры – у праваслаўнай царкве, дзе ён атрымаў імя Андрэй. Раз'юшаны такой ініцыятывай жонкі бацька – Людвік Касцюшка — праз месяц перахрысціў сына ў касцёле, надаўшы яму імя Тадэвуш Банавентура. Ад бацькі Касцюшку перадаліся моцная воля, задзірлівасць і смеласць, ад маці – чуллівасць, сардэчнасць, дабрыня. Генеалагічнае дрэва Касцюшкаў сведчыць, што іх старадаўні беларускі род герба «Рох III» пачаўся з праваслаўнага баярына Фёдара часоў вялікага князя Казіміра. Ягоны сын Канстанцін быў натарыям Жыгімонта Старога. Вялікі князь паважаў яго і пяшчотна называў Касцюша – адгэтуль і пайшло прозвішча роду. Жонкай Канстанціна стала Ганна з князёў Гальшанскіх, параднёных з польскімі каралямі і вялікімі князямі літоўскімі праз шлюб сясцёр Гальшанскіх з Ягайлам і Вітаўтам. Атрыманыя Канстанцінам ад Жыгімонта Сяхновічы (абшарам 2,5 тысячы га) сталі родавым маёнткам. Мерачоўшчыну каля Косава энергічны бацька Тадэвуша здолеў адсудзіць у Сапегаў. Тут прайшлі дзіцячыя гады Касцюшкі.

Ведаючы жыццё Касцюшкі, можна сказаць, што яму спрыяла ўдача. Вучыўся ён у піярскай школе ў Любашаве за Пінскам. У мностве дуэляў падчас вучэння ў кадэцкім корпусе ў Варшаве быў толькі некалькі разоў падрапаны. Добрае стаўленне да яго начальніка корпуса князя Чартарыйскага ўмагчыміла пяцігадовы побыт у Парыжы. Навуку ён праходзіў у лепшых ваенных вучэльнях, спецыялізаваўся ў сапёрнай справе. Бачылі яго ў Каралеўскай акадэміі мастацтваў, дзе ён наведваў клас малюнка. Па вяртанні на радзіму Касцюшка на ваенную службу не ўладкаваўся, а паехаў у родныя Сяхновічы і тут поўны год пражыў, як тады казалі пра неслужбовую шляхту, грэчкасеем. Прычына – палкае каханне да Людвікі Сасноўскай, дачкі заможнага ваяводы, да якой быў наняты яе бацькам у настаўнікі французскай мовы і жывапісу. Гэтая праца ніяк не адпавядала спецыяльнасці маладога капітана. Хоць Касцюшка і маляваў, аднак не гэтак добра, каб быць педагогам. Ён пагадзіўся на становішча хатняга настаўніка ў Сасновіцах, якія знаходзяцца недалёка ад Сяхновічаў, так мовіць, па закліку сэрца. Гэта цалкам той сюжэт, на якім трымаюцца п'есы 18-га стагоддзя, дзе дзёрзкі закаханы ўбіваецца ў сядзібу каханай у вопратцы настаўніка музыкі ці спеваў. Касцюшка пераапрануўся настаўнікам жывапісу, але мог выкладаць і музыку, бо ёсць аўтарам тузіна паланэзаў.

Выгнаны з Сасновіцаў ваяводам за начныя прагулянкі з Людвікай па сядзібным парку, Касцюшка наважыўся вырашыць праблему свайго кахання авантурна: выкрасці каханую з бацькоўскага дому і пайсці да шлюбу без ваяводскага блаславення.

Нехта з пасвячоных у тайну здрадзіў, дзяўчыну зачынілі ў хаце, а Касцюшка быў змушаны маланкава пакінуць і Сяхновічы, і радзіму, бо спроба выкрадання шляхецкай дачкі па тагачасным законе магла прывесці яго на шыбеніцу. Родныя сабралі Касцюшку 80 дукатаў на дарогу, і 29-гадовы капітан паімчаў у Парыж. Болей дзе яму ратавацца не было.

У гэты час у Амерыцы пачалася вайна за незалежнасць. Францыя як спрадвечны непрыяцель Англіі гэтую вайну падтрымлівала і фінансавала. Як потым было падлічана, самі амерыканцы выдаткавалі на вайну 1 мільярд долараў, а Францыя – 2,5 мільярды, што, дарэчы, стала галоўнай падставай краху манархіі і Вялікай Французскай рэвалюцыі. Паколькі Францыя пасылала на дапамогу рэспубліканцам сваіх ці нанятых афіцэраў, дык Касцюшка выкарыстаў магчымасць працаўладкавацца.

Ён атрымаў ліцэнзію палкоўніка-інжынера амерыканскай рэспубліканскай арміі 18 кастрычніка 1776 года ў Філадэльфіі, а выбраўся ў Еўропу праз дзевяць гадоў, маючы чын брыгаднага генерала. Ягоныя заслугі перад амерыканскай дзяржавай ушанаваныя залічэннем у Таварыства Цынцыната, якое складалася з найбольш вядомых удзельнікаў вайны за незалежнасць. Ордэн Цынцыната, які быў уручаны Касцюшку першым прэзідэнтам Джорджам Вашынгтонам, меў дэвіз: «Усё аддаў, каб захаваць Рэспубліку». Касцюшка меў правы на атрыманне 12.280 долараў – сума па тых часах вялікая, але пасля вайны грошай у скарбніцы не было, і таму Касцюшку выдалі на рукі толькі штогодні працэнт – 736 долараў. Пазней неатрыманыя грошы Касцюшка перадаў тэстаментам свайму сябру, віцэ-прэзідэнту Томасу Джэферсону, на справу вызвалення неграў.

На радзіме яго амерыканскі досвед нікога не цікавіў, генеральскай вакансіі ў войску не мелася, і Касцюшку прыйшлося чатыры гады «грэчкасеіць» у Сяхновічах. Выключна клопат Людвікі Сасноўскай, якая падтрымлівала з ім сяброўства і звярнулася з просьбай да караля, дапамог Касцюшку атрымаць патэнт генерал-маёра.

Маці Касцюшкі — Тэкля Ратомская

Дом у Мерачоўшчыне, дзе прайшлі дзіцячыя гады Касцюшкі

На Падоллі ён прыняў дывізію ў корпусе Юзэфа Панятоўскага. Тут ён закахаўся ў Тэклю Журоўскую, дачку пінскага харужага. Тэклі было 18 гадоў, генералу Касцюшку – 45. Бацька Тэклі лічыў Касцюшку валацугам і жабраком і згоды на шлюб не даў. Тэкля стала жонкай Караля Князевіча, памочніка Касцюшкі ў 1794 годзе. У часе паўстання харужаму Журоўскаму прыйшлося сустрэцца з Касцюшкам, стаяў ён перад Начальнікам збялелы, баючыся помсты за знявагу пачуццяў. Аднак Касцюшка даравау яму сваё разбітае шчасце.

Паўстанне 1794 года пачалося ў красавіку, а 10 кастрычніка ў трагічнай бітве з расійцамі пад Мацяёвіцамі Касцюшка быў цяжка паранены і трапіў у палон. Яго пад вартай павезлі ў Пецярбург, дзе на загад Кацярыны II ён як «вораг імперыі» апынуўся ў Петрапаўлаўскай крэпасці. Лёс Касцюшкі змяніўся да лепшага са смерцю імператрыцы. Імператар Павел нанёс візіт знакамітаму вязню і прапанаваў даць волю і вызваліць 12 тысяч паўстанцаў, сасланых пры Кацярыне ў Сібір, пры ўмове прысягі на вернасць. Касцюшка пагадзіўся і прысягу даў. Адораны імператарам, ён паехаў у Амерыку, але прабыў там паўтода. Таямніча для сяброў ён перабраўся ў Парыж, закліканы прапановай узначаліць польскія легіёны для барацьбы з аўстрыйцамі, якія акупавалі Малапольшчу. Касцюшка паслаў Паўлу I ліст з паведамленнем, што скасоўвае сваю прысягу, і вярнуў падараваныя імператарам 12 тысяч залатых рублёў. Аднак Напалеона не цікавілі польскія мары, ён загадаў расфарміраваць легіёны. Бальшыня з 15 тысяч легіянераў вярнулася на радзіму. 5.670 чалавек, якія былі немаёмасныя і не мелі куды падацца з войска, апынуліся ў экспедыцыйным корпусе на Гаіці, дзе загінулі ў баях з паўсталымі неграмі і ад жоўтай трасцы. Апошнія 14 гадоў жыцця Касцюшка правёў у доме сваіх сяброў Цэльтнераў у швейцарскім мястэчку Салюрн. Тут ён займаўся выхаваннем сваёй хросніцы – Эмілі Цэльтнер, якую вучыў гісторыі, малюнку і мовам.

Людвіка Сасноўская

Па модзе свайго стагоддзя была ўласцівая Касцюшку сентыментальнасць: за святыя рэліквіі трымаў ён лісты ад Тэклі Журоўскай і Людвікі Сасноўскай, часта перачытваў іх, выціраючы слёзы. Апошні раз ён бачыў Людвіку ўвосень 1794 года, калі яго параненага везлі пад аховай праз Падолле, Магілёў і Віцебск у сталіцу імперыі. Шлях праходзіў міма маёнтка, дзе была Людвіка. Ім дазволілі спатканне на адну хвіліну. Больш яны пры жыцці не бачыліся. Людвіка перажыла каханка сваёй маладосці на дваццаць гадоў. У старэчыя часы яна толькі пра яго і гаварыла, усё чакала, што ён прыйдзе і яна зноў убачыць яго. Так паглыбілася ў гэтыя мроі, што новых людзей, якія прыязджалі ў дом з візітамі, прымала за Тадэвуша. Памірала яна з упэўненасцю, што сустрэне любімага на нябёсах. Можа, Пан Бог і даў ім такую ўзнагароду.

Польскі народ ушанаваў Касцюшку Курганамі памяці ў Кракаве. Амерыканскі народ паставіў яму ў Вашынгтоне велічны помнік і яшчэ помнік у Вест-Пойнце, ваеннай цвердзі, якую спраектаваў і збудаваў Касцюшка. У Нью-Йорку его імем названы мост. У нас на Беларусі, паколькі Касцюшка змагаўся за незалежнасць ад Расіі, помніка найвядомейшаму сыну Берасцейшчыны няма. Відаць, калі б змагаўся за залежнасць, дык мелі б помнік не горшы за амерыканскі. ■

Помнік генералу Касцюшку ў Вашынгтоне

МІШЭНЬ

Апошні ў 2000 годзе нумар «ARCHE»

Ірына ТОЎСЦІК

Апошні, сёмы, нумар часопіса «ARCHE», не лічачы «ARCHE Скарына», у 2000 годзе выйшаў пад назвай «Медыцына».

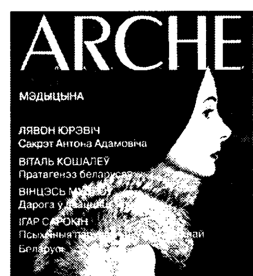
Здзівіў перш за ўсё аб'ём гэтага нумара – усяго 152 старонкі, што ўдвая менш за папярэднія. У нумары, што непасрэдна тычыцца медыцыны, асветлены прычыны псіхічных парушэнняў нашай нацыі. «Сітуацыя з псіхічнай паталогіяй нагадвае сітуацыю са СНІДам: захварэць могуць не толькі асобы, што належаць да групаў рызыкі»,– піша Ігар Сарокін, беларускамоўны псіхіятр, падкрэсліваючы, што схільнасць да псіхічных парушэнняў мае спадчынны характар. Але гэта не выключае верагоднасці захворвання на неўроз любога чалавека ў псіхалагічна неспрыяльных умовах. У артыкуле адзначана, што псіхічныя захворванні незаразлівыя, і праз распіццё з адной шклянкі з псіхічна хворым хвароба не перадаецца.

Віталь Кошалеў, кандыдат медычных навук, у сваім артыкуле «Патагенез беларускага менталітэту» тлумачыць асаблівасці характару людзей, якія пражываюць у зонах ёдавага недабору, у прыватнасці, ён адносіць сюды і Беларусь: адсутнасць рухавасці і афекту, які ўзнікае толькі ў выглядзе страху як рэакцыя на новае, нязвыклае, і ўзнікненне ў раннім веку незваротных псіхічных парушэнняў ажно да крэтынізму. Адзначана, што недахоп ёду прыводзіць да павелічэння валляку, што неяк спрычыняецца да надзвычайнай прыгажосці маладых беларускіх жанчын, але, на жаль, не надоўга. «Дастаткова параўнаць выгляд нашых 60-гадовых кабет з выглядам 80-гадовых турыстак, жвавыя купкі якіх поўняць усе куткі свету».

Вывучэнне нашай псіхікі заўсёды было цікавым заняткам, якім «ARCHE» ўжо забаўляў чытачоў у нумары пад назвай «Паталогіі грамадства».

Акрамя медыцыны, «худы» нумар часопіса змяшчае як звычайна і іншыя сталыя падраздзелы – гісторыі, лірыка, кніга.

ЯнКакупала выдаў даволі незвычайную версію паходжання «Пагоні», але вельмі цікавую, якая паўстала два з паловай тысячагоддзі таму на тэрыторыі Македоніі. Белы вершнік на белым кані – гэта справядлівы і жорсткі бог агню і навальніцы Тараніс. «Так ён і скача праз вечнасць – у няспынным руху, з узнятым мячом адвагі і справядлівасці».

Уразлівы і сентыментальны мастацка-біяграфічны аповяд Ліліі Сазанавец «Мадонна» прымушае напрыканцы нават заплакаць.

Варта адзначыць і змястоўную п'есу для чытання Лявона Юрэвіча, якая пераклікаецца з яго мінулагодняй кнігай (спецвыпуск «ARCHE» «Жыццё пад агнём»), што асвятляе падзеі і імёны Другой сусветнай вайны праз лёс пэўнага чалавека.

Часопіс «ARCHE», заснаваны ў 1998 годзе, назваў сябе часопісам XXI стагоддзя. Ці ёсць у гэтакіх прэтэнзіях праўда, ацэньваць чытачам. ■

СПОРТ

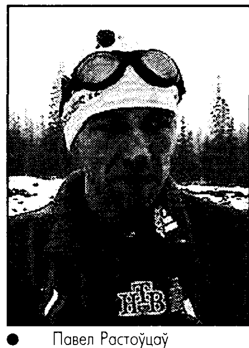
«Кафель» Валчкову пакуль не пад сілу

Аляксей ШЫДЛОЎСКІ

На жаль, на чвэрцьфінальным бар'еры скончыўся шлях беларуса Уладзіміра Валчкова на тэнісным турніры ў італьянскім горадзе Мілане з прызавым фондам 400 тысяч долараў. Так пакуль і не здолеў лепшы на цяперашні момант беларускі тэнісіст адалець аднаго з лепшых тэнісістаў свету па мянушцы «Кафель» (па пашпарце – расіяніна Яўгена Кафельнікава), які па выніках мінулага сезону быў у пяцёрцы лепшых. Валчкоў і раней сустракаўся з рускім, але пакуль ні разу не здолеў здабыць перамогу. З лікам 4:6, 3:6 Валчкоў пацярпеў паразу, аднак ужо выхад у чвэрцьфінал можна лічыць поспехам пасля таго як пачатак сезону, не лічачы тэніснага турніру ў Катары, беларусамі і беларускамі быў правалены. Цяпер у тэнісным свеце наступае перыяд гульняў зборных камандаў у рамках розыгрышу кубка Дэвіса. ■

Пачатак турніру – як марш пахавальны

Аляксей СТАЎСКІ

Павел Растоўцаў

Абсалютна бесперспектыўна для беларусаў прайшлі першыя спрынтэрскія гонкі на чэмпіянаце свету па біятлоне, што распачаўся ў суботу ў славенскім мястэчку Паклюка. Ніводная з беларускіх жанчын, уключаючы нашу «прыму» Святлану Парамыгіну, не здолелі трапіць нават у «трыццатку» лепшых на чэмпіянаце! І ў прынцыпе нават не мелі на гэта шанцаў, бо абагналі беларусак нават некаторыя кітаянкі! Перамагла ж нікому яшчэ амаль не вядомая немка з прозвішчам Вільхельм, што стала першым сюрпрызам чэмпіянату.

У беларускіх мужчын шанцаў таксама не праглядалася. Вадзім Сашурын стаў шаснаццатым, Алег Рыжанкоў – дваццаць шостым, Аляксей Айдараў – дваццаць восьмым. Лепшы з беларусаў прайграў пераможцу, расіяніну Паўлу Растоўцаву хвіліну і трыццаць сем секундаў, таму ніякіх шанцаў на медальнае выступленне ва ўчарашняй гонцы пераследу, зразумела, не было. Адзінае, што патрэбна было захаваць прэстыж і проста выступіць дастойна. Але ж выступаць дастойна і заваёўваць кваліфікацыйныя ачкі можна на этапах кубка свету, а на чэмпіянат свету людзі едуць за медалямі. Ва ўсякім разе, вядучыя біятлонныя краіны, да якіх да гэтага чэмпіянату свету можна было аднесці і Беларусь. Цяпер жа яскрава бачна, што поспех да беларусаў можа прыйсці хіба толькі ў эстафетнай гонцы ў апошні дзень спаборніцтваў, ды і тое пры вялікім удзеле цёткі Фартуны, якая будзе біць па рулях ружжаў сапернікаў, каб тыя «мазалі» міма мішэні як мага больш, бо пры іншым раскладзе шанцаў у беларусаў проста няма. І гэта сумна, бо пасля чэмпіянату можна будзе пачынаць канстатаваць смерць паспяховых традыцыяў у яшчэ адным відзе спорту на Беларусі з яе «спартсменам-кіраўніком». ■

Скандал з удзелам Кульчага разрастаецца

Аляксей СТАЎСКІ

Галоўны скандал расійскага футбольнага межсезоння напрамую закрануў і Беларусь, бо менавіта прадстаўнік нашай краіны – галоўны аб'ект скандалу. Аляксандр Кульчы, некалі ігрок зборнай Беларусі, доўгі час выступаўшы за маскоўскае «Дынама», а ў мінулым сезоне за яраслаўскі «Шыннік», – уліп у «канкрэтную» гісторыю. Справа ў тым, што ён падпісаў кантракт са сваім новым клубам варонежскім «Факелам» і нават паляцеў разам з камандай на міжсезонныя зборы на Кіпр. Аднак адтуль ён у хуткім часе збег, вылецеўшы ў Маскву, і ўжо адтуль абвесціў, што не жадае выступаць за новую каманду, з якой заключыў кантракт па прычыне «непадабенства характарам» з трэнерам «Факела». Кіраўніцтва ж «Факела» высунула новую версію, згодна з якой у Аляксандра з'явіліся больш выгадныя фінансавыя прапановы з Яраслаўля, дзе ён выступаў у мінулым сезоне. І ў рэшце рэшт менавіта гэта сталася праўдай. Кіраўніцтва «Факела» падало на Кульчага ў «футбольны суд» – дысцыплінарна-тэхнічны камітэт (ДТК), які вынесе рашэнне – альбо скасаваць кантракт Кульчага з «Факелам» па прычыне таго, што ён быў заключаны з памылкамі, альбо дыскваліфікаваць футбаліста. Верагодна нават на год.

Сёмага лютага адбудзецца паседжанне ДТК, які і вынесе рашэнне па «справе Кульчага», аб якой піша ўжо ўся расійская спартыўная прэса. ■

Песней давал радость людям...

Диана ЧЕРЕПОВИЧ

Рожден для песни. Так думал о себе Михал Забейда-Сумицкий. Так думают все, кто слушал его пение. Школа бельканто (а Забейда был выдающимся ее представителем) помогла ему раскрыть перед всем миром неповторимую красоту белорусской песни. Его пластинки с записями произведений мировой классики и песен народов планеты выпускали известнейшие европейские фирмы. И только в Беларуси, песню которой он прославил по свету, его пластинок не было... Голос Михала Забейды звучал на оперных сценах Италии, в Китае, Польше, в Чехословакии. Его выступления по Варшавскому радио транслировали Париж, Лондон, Прага, Нью-Йорк. Его сравнивали с Леонидом Собиновым и Тито Скипа. Но Забейда-Сумицкий прежде всего был белорусом, хотя большую часть своей жизни прожил в эмиграции.

Судьба М.Забейды трагична. Как писал о себе он сам: «Сиротство (без отца), две войны, туберкулез, фашистская тюрьма и просто злые языки. Всю жизнь жил, как с петлей на шее: потянет кто-то или что-то, и конец».

Мать певца Александра Феликсовна Сумицкая была родом из Шепич, отец Иван Андреевич Забейда – из деревни Нестеровичи. Выписка из метрической книги свидетельствует, что 1(14) июня 1900 года в Нестеровичах родился их сын Михал. Семья была очень бедная, земли своей не имела, жилось трудно. Из семерых детей выжили двое, но брат Михала Ивановича Володя в 22 года умер от чахотки.

Мальчику было всего полтора года, когда умер отец, но когда сын подрос, Александра Феликсовна, сама неграмотная, из последних сил старалась дать ему образование. Чтоб заработать на тетради и чернила, Михал ходил к пану копать картошку, сгребал сено, вязал снопы. Учился мальчик «по хатам», как тогда было принято, у домашних учителей, потом окончил Зельвенскую одноклассную школу и двухклассную церковно-приходскую в Головчицах. Занимаясь в Молодечненской учительской семинарии получал казенную стипендию – 180 рублей в год.

Первая мировая война сорвала с места и семью Забейды. Александра Феликсовна оказалась в Сибири. В 1918 году, окончив учительскую семинарию, приехал к ней Михал. Работал учителем в селе недалеко от Барнаула, попал в Харбин, закончил экономический факультет Харбинского университета, но не чувствовал призвания к работе экономиста. Мечтал быть певцом.

Дар пения был, что называется, в роду. Одаренным человеком, неплохим певцом был отец. Серьезно своим голосом Михал занялся в Харбине, где его первой наставницей стала Юлия Константиновна Плотницкая, выступавшая раньше с Шаляпиным. Однажды она сказала любимому ученику (было ей тогда почти 80 лет): «Только вам, милый, я хочу передать все то, что знаю и на что способна, потому что не желаю, чтобы все это сошло вместе со мной в могилу».

В Харбинской опере состоялся успешный дебют Михала Забейды, когда он всего за две недели подготовил партию Ленского в опере Чайковского «Евгений Онегин». В этом же театре с 1929 по 1932 год молодой артист исполнил 15 теноровых партий. И все с большим успехом у публики, с прекрасными откликами в прессе. Однако, сам М.Забейда считал, что еще не достиг вершин исполнительского мастерства. Нужно ехать в Италию – решил он. Настоящая школа певцов там. После стажировки в Милане М.Забейда собирался работать в Советском Союзе.

В Италии, как и в Харбине, М.Забейде повезло с учителем. Им стал известный певец Фернандо Корпи, в свое время соперничавший с самим Энрике Карузо.

Итальянский период стал счастливым для Забейды-Сумицкого. На сцене Ла Скала он исполнял почти все теноровые партии, часто выступал с концертами, и газеты, как и в Харбине, называли его тенором необыкновенной красоты, артистом высокой культуры. В Милане М.Забейда слушал Шаляпина, встречался с Леонидом Собиновым.

Сезон 1935 – 1936 г. М.Забейда работает в Познанской опере. Вскоре он вынужден оставить оперу и перейти работать на Варшавское радио. В концерты он все чаще включает белорусские народные песни и исполняет их наряду с известными классическими произведениями. М.Забейда-Сумицкий был первым, кто вывел белорусский песенный фольклор на мировую сцену.

Много было сделано для того, чтобы состоялся приезд М.Забейды на родину. Творческая интеллигенция ждала его с нетерпением, но власти сделали все, чтобы выступления его прошли как можно незаметнее, чтобы услышало его как можно меньше людей. Ему ставилось в вину, что во время войны он приезжал в Беларусь и выступал с концертами, что его афиши висели рядом с немецкими приказами. Но тогда шла война против Советского Союза, а на афише артиста стояло имя Чайковского, в его концертах, как и раньше, звучали белорусские, русские, украинские песни. «Я знал, что фашисты натравляют один народ на другой, используя их распри в своих интересах,– объяснит после певец свою позицию. – Я же старался песней объединить людей, старался затронуть тончайшие, самые заветные и лучшие струны человеческого сердца». И, видимо, немцы считали совсем не безобидными эти концерты, если в Берлине певца обвинили в пропаганде славянства.

Всего 15 первых лет из 81 Михаил Забейда прожил в Беларуси. Всего однажды приезжал сюда на короткие гастроли. Те, кто был тогда рядом с ним, вспоминали, как, ступив на родную землю, он сказал: «Вот если бы мне никуда отсюда не уезжать».

Как и раньше, как и всегда, до последнего вздоха, главным делом жизни оставалась песня. Отпраздновав 70-летие, пережив два инфаркта и вообще имея от природы не очень крепкое здоровье, Михал Забейда не переставал выступать. В свой репертуар он включал песни народов мира, и каждую исполнял на языке того народа, которому она принадлежала. «Недавно пел по-бенгальски. Это уже 17 язык, на котором довелось петь».

...Похоронен наш соотечественник Михал Забейда-Сумицкий в Праге. На памятнике слова: «Жил песней и песней давал радость людям». ■

Радыкалы ў космасе, кансерватары ў грамадстве

Распрацоўку беспрэцэдэнтнага праекта па будаўніцтве электрастанцыі, якая будзе перадаваць электраэнергію з калязямной арбіты на Зямлю, намерваецца фінансаваць урад Японіі. Згодна з праектам, на геастацыянарную арбіту на вышыні 36 тысяч кіламетраў будзе выведзены спадарожнік з сонечнымі батарэямі агульнай плошчай каля 3 квадратных кіламетраў. Гэтай плошчы сонечных батарэяў дастаткова, каб выпрацоўваць мільён кілават у секунду, што адпавядае магутнасці сучаснай атамнай электрастанцыі.

З дапамогай спецыяльнай антэны даўжынёй 1 кіламетр электраэнергія будзе перадавацца з касмічнай прасторы на Зямлю ў выглядзе мікрахваляў. Успрымаць і пераўтвараць мікрахвалі ў электраэнергію прызначаныя спецыяльныя прыёмнікі дыяметрам некалькі кіламетраў, усталяваныя ў пустыні ці на моры. Спадарожнік будзе важыць каля 20 тысяч тон, яго кошт абыдзецца ў 18 мільярдаў еўра. Па папярэдніх падліках, цана аднаго кілавата энергіі, выпрацаванага касмічнай электрастанцыяй, у 2 разы перабольшвае кошт электраэнергіі, якую атрымоўваюць на АЭС. Аднак японскія вучоныя працягваюць навуковыя і тэхналагічныя пошукі, каб зрабіць праект больш танным. Мяркуецца, што першая «касмічная электрычнасць» паступіць на Зямлю ў 2040 годзе. Рост насельніцтва і збядненне прыродных рэсурсаў прымушае да стварэння нетрадыцыйнай энергетыкі.

Аднак у жыцці свайго грамадства японцы трымаюцца традыцыйнай маралі. Урад будзе патрабаваць ад японскіх вучоных адмовіцца ад удзелу ў эксперыментах па кланіраванні чалавека, бо яны пагражаюць чалавечай годнасці. Прэм'ер-міністр Японіі Іасіра Моры заклікаў міністэрствы аховы здароўя і замежных справаў перашкодзіць удзелу японскіх даследнікаў у такіх праектах. Бо аб ініцыятыве па кланіраванні чалавека ўжо аб'явіла група вучоных з некалькіх краінаў, якімі кіруе італьянскі гінеколаг Севярына Антыноры. Па яго словах, іхны метад (падобны да таго, які выкарыстоўваўся пры стварэнні першай кланіраванай авечкі Долі) будзе скарыстаны толькі для бяздзетных сем'яў. Кошт кланіравання – не меней за 50 тысяч долараў. Сярод сем'яў, якія чакаюць магчымасці зведаць такую працэдуру, ёсць і японская пара. Прэм'ер-міністр Моры патрабаваў ад урада даведацца, хто гэтыя людзі, каб папрасіць іх адмовіцца ад свайго намеру. Летась японскі парламент ухваліў закон, які забараняе выкарыстанне ў лабараторыях чалавечых эмбрыёнаў і імплантацыю іх генетычнага матэрыялу ў яйцаклеткі, пазбаўленыя ядра. Закон, які пачне дзейнічаць з чэрвеня бягучага года, прадугледжвае да 10 гадоў зняволення для тых, хто яго парушыць. ■

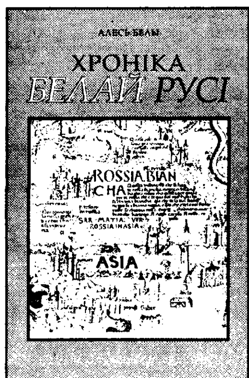
КНІГАРНЯ

Кнігі для студэнтаў, настаўнікаў, вучняў!

Сёння – кніга, па сутнасці, самы танны падарунак, які можна зрабіць сябрам, выкладчыкам, вучням, студэнтам. Тым больш, калі кніга карысная і дапаможа ў вучобе, навуцы, узбагаціць ведамі.

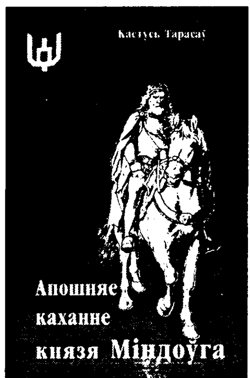
Цікавыя і карысныя ўзоры новай беларускай кнігі можна знайсці на кніжнай выставе ТБМ (Мінск, вул. Румянцава, 13. Блізка ад метро «Плошча Перамогі»).

Тэлефон кніжнай выставы – **213-43-52**.

«Хроніка Белай Русі» — самае поўнае даследаванне гісторыі паходжання назвы нашай дзяржавы. Аўтар прапаноўвае ўвазе чытача ўсе вядомыя версіі і крыніцы, як славянскія, так і заходнееўрапейскія, у якіх згадвалася назва «Белая Русь». Кніга ўяўляе цікавасць для аматараў роднай гісторыі, навукоўцаў, студэнтаў.

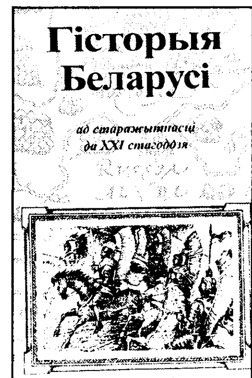
Аповесць «Апошняе каханне князя Міндоўга» падае трагічную гісторыю адносінаў 65-гадовага князя, стваральніка Навагрудскай дзяржавы, і 20-гадовай чужой жонкі, адносінаў, за якія плацілі жыццём мноства людзей на працягу дзесяцігоддзяў.

«Гісторыя Беларусі» — самы кароткі нарыс (80 старонак) нашай мінуўшчыны і сучаснасці, які сёння існуе. Пры невялікім аб'ёме аўтары здолелі трапна выкласці змест беларускай палітыкі, эканомікі, войнаў, рэлігійных стасункаў, абмаляваць постаці выдатных асобаў і г. д.

Кніга будзе карысная студэнтам, настаўнікам і асабліва вучням, якія здаюць экзамены па гісторыі Беларусі пасля заканчэння 9 класа.

Прыдатная яна і для кожнага, хто хоча хутка азнаёміцца з тысячагоддзем беларускай даўніны за адну гадзіну чытання.

Галоўны рэдактар **Павел ЖУК**

© НАША СВАБОДА. Спасылка на газету НАША СВАБОДА абавязковая. Рэдакцыя [illegible] не падзяляць меркаванні аўтараў, публікаваць артыкулы дзеля палемікі
Адрас: г.Мінск, пр-т газеты «Известия», 8-173. Пасведчанне аб рэгістрацыі № [illegible]289. Выдаецца з 25 лютага 2000 г. Заснавальнік Зміцер Жук.
Выдавец – рэдакцыя газеты НАША СВАБОДА. E-mail: NPSvabo[illegible]rex.minsk.by Надрукавана ў друкарні УП «Мэджык»
г. Мінск, ул. Кнорына, 50. Заказ №119 Нумар падпісаны ў друк 04/02/2001 (15.00) Наклад – 9.300